

ปาฐกถา ดร.สาโรช บัวศรี

มองการฝึกหัดครูในศตวรรษที่ 21

ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

เนื่องในงานคล้ายวันสถาปนาคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

16 กันยายน 2540

ปราศุกตา ดร.สาโรช บัวศรี
มอองการฝึกหัดครูในศตวรรษที่ 21
ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

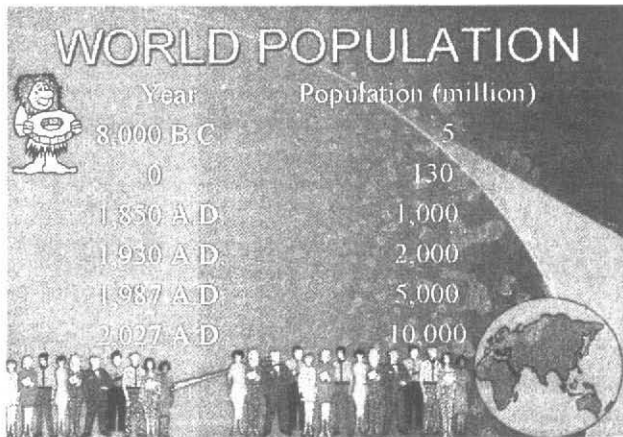
สงวนลิขสิทธิ์
พิมพ์จำนวน 1,000 เล่ม

ออกแบบ-จัดรูปเล่ม : อุษบา บานเย็น
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์เทคนิค 19
460/32,45 ถนนจรัลสนิทวงศ์ 75
เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
โทร. 433-1080, 424-0815 โทรสาร.424-0815

มองการฝึกหัดครูในศตวรรษที่ 21

ดร.อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา

การที่จะทราบว่าครูของเราจะเป็นอย่างไรในศตวรรษหน้า ก็คงต้องมองว่าสถานการณ์ข้างหน้าจะเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมบุคลากรของเราให้พร้อมที่จะเข้าไปสู่ยุคนั้น ก่อนอื่นมาดูสถิติ และอนาคตของประชากรของโลกเราว่าจะเป็นอย่างไรเสียก่อน

เมื่อประมาณหมื่นปีที่แล้วโลกเรามีประชากร 5 ล้านคน น้อยกว่ากรุงเทพมหานคร

สมัยปี ค.ศ.0 มีประชากรประมาณ 130 ล้านคน

ต่อมาใน ค.ศ.1850 ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นหนึ่ง พันล้านคน

ถัดมาอีก 80 ปี เพิ่มเป็นสองพันล้านคน และเพิ่มขึ้น

อย่างรวดเร็วเป็นห้าพันล้านคน เมื่อปี ค.ศ.1987 คือเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ปัจจุบันนี้เกินกว่าหกพันล้านคนแล้ว และกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว คาดว่าอีก 30 ปีข้างหน้า ประชากรในโลกนี้จะถึงหนึ่งหมื่นล้านคน แต่ก็คงจะขยายมากกว่านั้นได้ยากแล้ว เพราะว่าซีกจะล้นโลก คนจะมาก และจะแออัด มีการทำนายกันว่าประชากรในโลกจะมีถึง 1 หมื่น 2 พันล้านคนแล้วจะเริ่มคงที่ เพราะฉะนั้นประมาณปี ค.ศ.2050 อีกประมาณ 50 กว่าปีข้างหน้า ประชากรก็จะอยู่ในระดับ 1 หมื่น 2 พันล้านคน เมื่อเป็นอย่างนี้ปัญหาก็จะมีมาก รุ่นที่เป็นนักศึกษาตอนนี่ยังจะได้เห็นเหตุกาณ์ต่างๆ ที่จะพูดต่อไปนี้ เพื่อเราจะได้มองดูอนาคต จะได้เตรียมตัวของเราพร้อมที่จะรับสถานการณ์ต่างๆ เมื่อมีประชากรมากขนาดนี้ เมืองใหญ่ๆ ก็จะใหญ่มาก แล้วยังจะแออัด อย่างกรุงเทพมหานครจะกลายเป็นเมืองใหญ่มาก ไม่ใช่แต่กรุงเทพมหานคร อีกหลายเมือง แล้วยังรวมทั้งต่างประเทศจะมีเมืองใหญ่ๆ ที่เรียกว่า Megacity มากมาย เมื่อเป็นอย่างนี้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโลกของเราซึ่งมีอยู่จำกัด ก็จะมีการแย่งชิงทรัพยากรกันเพื่อเอามาใช้ พลังงานต่างๆ ซึ่งต้องใช้แก๊สธรรมชาติ ต้องใช้ถ่านหิน ต้องใช้น้ำมัน อีก 50 ปีข้างหน้า น้ำมันจะมีน้อยมาก แก๊สธรรมชาติในอ่าวไทยจะมีใช้อีก 15 ปีเท่านั้น เราก็คงต้องไปขนเอาแก๊สธรรมชาติมาจากเพื่อนบ้าน จากพม่า จากมาเลเซีย จากอินโดนีเซีย แต่ 50 ปี พลังงานก็จะร่อยหรอลงไป มันจะกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงมาก เพราะฉะนั้นก็จะเกิดปัญหา นอกจากนั้นแล้ว จะมีสงครามทางเศรษฐกิจ การแย่งกันในเรื่องของการค้าขาย เรื่องของเศรษฐกิจ จะเป็นเรื่อง

ที่สำคัญมาก ปัจจุบันนี้เรากั้ทราบดีว่าในประเทศไทย กำลังตกอับในเรื่องของเศรษฐกิจ เรากำลังมีปัญหามากในบ้านเมืองของเรา แล้วจะกลายเป็นลูกโซ่ มันจะเกิดลูกโซ่ในระดับประเทศ เอเชียมาก่อน หลายประเทศที่กำลังมีปัญหาตามเรามากก็คือมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สมัยก่อน เราพูดถึงลูกโซ่ในเรื่องของสงคราม เราคิดว่าพอประเทศไทยมีปัญหาทางด้านคอมพิวเตอร์บุกเข้ามา มันก็จะกลายเป็นทฤษฎีของโดมิโนตกกันไปหมด ตอนนี้ กลายเป็นปัญหาโดมิโนทางด้านเศรษฐกิจการแก่งแย่งชิงเด่นทางด้านเศรษฐกิจจะรุนแรงมากในอนาคต จะมีปัญหาต่อไปนี้อีกหลายด้านด้วยกัน

ถ้ามองในแง่ดีบ้างว่าจะเกิดอะไรขึ้นในศตวรรษหน้า เนื่องจากว่าประชากรลันโลก ทรัพยากรมีไม่เพียงพอ มนุษย์เรากั้จะเริ่มออกไปนอกโลก นี่เป็นเรื่องธรรมดา ผมเองได้มีโอกาสเข้าไปร่วมในโครงการอวกาศ ได้เคยไปศึกษาวิธีการที่เราจะขยายออกไปนอกโลก เราจะมีอุตสาหกรรมในอวกาศแน่นอน ซึ่งจะเกิดขึ้นในอีก 30 ปี เป็นอุตสาหกรรมใหญ่โตทีเดียว มีประชากรอยู่บนสถานีอวกาศเหล่านี้เป็นแสนคนขึ้นไป เพราะฉะนั้นจะกลายเป็นเมืองใหญ่ขึ้นมา ซึ่งจะเป็้นอุตสาหกรรมใหญ่ๆ เป็นอุตสาหกรรมประเภท Computer chip ซึ่งผลิตในอวกาศง่ายกว่าและดีกว่า พวกเขาบางประเภทผลิตในอวกาศจะผลิตได้ง่ายกว่า เราจะได้ยาดีๆ หลายอย่างเกิดขึ้นในอวกาศ เพราะฉะนั้นแทนที่คนไทยเราจะไปขายแรงงานที่ญี่ปุ่น ได้วันละวันออกกลาง ต่อไปนี่ก็จะเริ่มไปที่อุตสาหกรรมในอวกาศ เราจะมีอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เราจะมีโรงแรมเกิดขึ้นบนดวง

จันทร์ บนดาวอังคาร และบนสถานีอวกาศต่างๆ เราไม่ต้องไปชุด
 วัตถุดิบมาจากโลก เราจะไปชุดเอาที่ดวงจันทร์ ชุดบนดวงจันทร์
 ของดาวอังคาร ซึ่งมีวัตถุดิบอยู่มากมาย และพวกเขาเกิดดาว
 ใหญ่ๆ ที่ลอยไปลอยมาอยู่ในอวกาศ เราก็จะไปลากมันมาเพราะ
 ที่นั่นน้ำหนักเป็นพินด้น ก็เป็นเรื่องเล็กมาก เพราะมันไม่มี
 น้ำหนักอยู่แล้วในอวกาศ แล้วเอามาไว้ที่อุตสาหกรรมที่ในอวกาศ
 ที่โคจรรอบโลก เพราะฉะนั้นแนวทางชีวิตของมนุษย์เราจะ
 เปลี่ยนไปมาก การศึกษาแค่ระดับประถมไม่เพียงพอ ถ้าเรา
 อยากจะทันสมัย ทันโลก เราต้องเตรียมคน เตรียมแรงงานที่
 จะเปลี่ยนแนวทาง แต่ที่สำคัญคือปัญหาทางด้านจิตใจของมนุษย์
 เพราะการแข่งขันจะรุนแรง ความเครียดจะมากขึ้น ปัญหา
 เรื่องการต่อสู้ทางเศรษฐกิจจะมากขึ้น จะรุนแรงมากขึ้น ก่อนที่
 เราจะขยายออกไปได้ ก่อนที่เราจะอพยพไปอยู่บนดวงจันทร์
 บนดาวอังคาร บนดวงจันทร์ของดาวอังคาร และรวมทั้งทุกสถานี
 อวกาศต่างๆ ที่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ มันจะมีปัญหา
 เยอะมาก ซึ่งจำเป็นต้องเตรียมบุคลากรเตรียมใจของเรา เตรียม
 มนุษย์ให้พร้อมสำหรับสิ่งเหล่านี้ วิทยาการจะก้าวหน้าเร็วมาก
 วิทยาศาสตร์จะเปลี่ยนแปลงเร็วมาก มันจะไม่อยู่นิ่ง เราจะ
 สังเกตว่าตอนนี้วิทยาศาสตร์ก้าวหน้าเร็วมาก เทคโนโลยี
 เปลี่ยนอย่างรวดเร็วมาก เพราะฉะนั้นเด็กรุ่นใหม่ที่จะเข้าไปอยู่
 ในยุคข้างหน้าต้องเป็นคนที่มีความสติปัญญาล้ำเลิศ แต่ในขณะ
 เดียวกัน ถ้าเราไม่ต้องการให้มีปัญหาในโลก เด็กเหล่านี้ต้อง
 โตขึ้นมามีคุณธรรมด้วย เขาจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 ถ้ามีวแต่แก่งแย่งกัน ทะเลาะกัน พยายามชิงดีชิงเด่น ให้

ตัวเองรวยหรือประเทศตัวเองรวย ประเทศอื่นๆ ก็จะมีอีก เขา ก็จะไม่พอใจ ในที่สุดก็จะเกิดสงครามขึ้นอีก เพราะฉะนั้น เราต้องการสร้างคนที่พร้อมด้วยคุณธรรม พร้อมด้วยสติ ปัญญา พร้อมทั้งจะเป็นคนที่คิดอะไรได้เร็วกว่าปัจจุบัน ต้อง สามารถคิดค้น สามารถทำการวิจัยได้อย่างรวดเร็ว ค้นพบ อะไรใหม่ๆ มีแนวความคิดใหม่ๆ ตลอดเวลา ซึ่งจะเกิดขึ้นใน ช่วงศตวรรษข้างหน้า นี่ก็คือภาพกว้างๆ ซึ่งเราจะต้องหาทาง เตรียมพร้อมไว้ มีบัณฑิตคนหนึ่งเพิ่งสำเร็จการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงของประเทศไทย เขาสำเร็จการศึกษารับ ปริญญาแล้วกลับบ้าน บ้านเขาอยู่ในชนบทห่างไกล เมื่อเขา มาถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ต้องจ้างคนพายเรือพาเขาไปที่หมู่บ้าน ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางนานมาก ระหว่างที่เดินทางไป บัณฑิตคนนี้รู้สึกเบื่อไม่มีอะไรทำก็เลยชวนคนเรือคุย “นี่เธอ เวลานี้เศรษฐกิจบ้านเมืองเราแย่มากเกินไป เราต้องเผชิญ IMF เข้ามา เรากลายเป็นข้าของ IMF แล้ว เธอมีความคิดเห็น อย่างไร เมื่อไหร่เศรษฐกิจของเราจะดีขึ้น จะต้องใช้เวลานาน แค่ไหน 2 ปี หรือ 3 ปี” คนเรือหัวเราะแหยๆ “ผมไม่รู้เรื่อง หรอกครับ” บัณฑิตหนุ่มเสียใจมาก พุดขึ้นว่า “อะไรกัน นี่เป็น เรื่องใหญ่โต ทุกคนกำลังสนใจในเรื่องของเศรษฐกิจตอนนี้ เธอ ไม่รู้เรื่องเลย แหม! เหมือนชีวิตของเธอ สูญเสียไปเปล่าๆ 25% แล้ว” คนเรือได้แต่ยิ้มไม่ว่าอะไร เจ็บไปพักใหญ่ บัณฑิต หนุ่มเริ่มเบื่ออีกแล้วเลยชวนคุยอีก “เอาหละ เราไม่คุยเรื่อง เศรษฐกิจ มาคุยเรื่องที่เขา กำลังสนใจกันอยู่ในตอนนี้ เรื่อง รัฐธรรมนูญ สสร.เขาผ่านรัฐธรรมนูญออกมาแล้วนะ เขากำลัง

พิจารณาในสภาพ กำลังลงมตกันในเรื่องนี้ เธอคิดอย่างไร คิดว่าสภาจะผ่านไม๊ พวกวุฒิสภาจะว่าอย่างไร พวก สส.จะว่าอย่างไร เขาจะลงมตกันอย่างไร และจะมีปัญหาอะไรบ้าง เกิดอะไรขึ้นบ้าง” คนเรือหัวเราะแหยๆ “ผมไม่รู้เรื่องหรอกครับ” บัณฑิตหนุ่มเสียใจมาก บัณฑิตหนุ่มก็บอกว่า “แหม! อะไรกัน นี่ทุกคนกำลังติดตามเรื่องนี้กันทั้งประเทศ แต่เธอกลับไม่รู้เรื่องเลย มันเหมือนกับชีวิตของเธอสูญเสียไป 50% แล้ว” เจียบไปพักใหญ่ บัณฑิตหนุ่มก็เบื่ออีกแล้ว “เฮ้อ! ชวนคุยดีกว่า ถึงไม่ค่อยรู้เรื่องก็ไม่เป็นไร นี่เธอ การเมืองตอนนี้กำลังถึงจุดอับนะ ประชาชนตอนนี้กำลังเบื่อกันทุกคน กำลังเซ็งกันหมด กำลังทนไม่ไหวแล้ว นายกรัฐมนตรีของเราจะลาออกใหม่ จะเกิดอะไรขึ้นทางด้านการเมือง ตอนนี้มันถึงขั้นวิกฤตจริงๆ เธอคิดอย่างไร” คนเรือหัวเราะแหยๆ “ผมไม่รู้เรื่องเลยครับ ผมอ่านหนังสือก็ไม่เป็นครับ” บัณฑิตหนุ่มเสียใจมาก “อะไรกันเรื่องนี้เป็น

เรื่องที่ทุกคนกำลังสนใจอยู่ในเวลานี้ เธอไม่รู้เรื่องอะไรเลย อ่านหนังสือพิมพ์ก็ไม่เป็น แหม! มันเหมือนกับชีวิตของเธอสูญเสียไปเปล่าๆ 75% แล้ว” ลักครู่ก็มีเมฆมาปกคลุมมีพายุเข้ามา พายุรุนแรงที่เดียว มีฝนตกหนัก พัดผ้ามีลมพัดแรงมาก เรือเริ่มโคลงเคลงๆ น้ำเริ่มไหลเข้ามาในเรือ ในที่สุดคนเรือก็พูดออกมา “ท่านครับท่านว่ายน้เป็นไม๊ครับ” บัณฑิตหนุ่มตกใจใหญ่ “ผมว่ายน้ไม่เป็น ผมว่ายน้ไม่เป็นช่วยผมด้วย ช่วยผมด้วย”

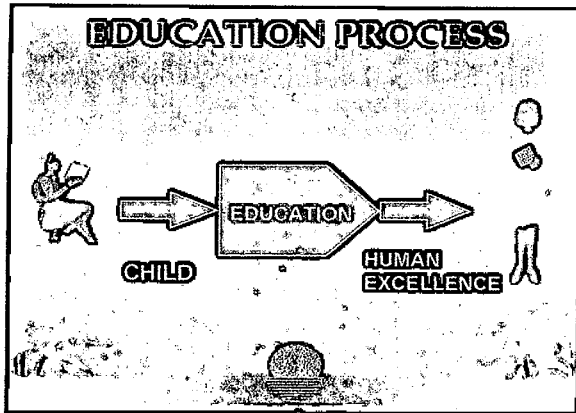

คนเรือกก็เลยหัวเราะแล้วพูดว่า “ถ้าเป็นอย่างนี้ชีวิตของท่านกำลังจะสูญเสียชีวิตไป 100%”

นี่ก็คือปัญหาของเรา เราอาจจะมีการศึกษาสูง แต่ถ้าเป็นรูปแบบนี้ ถ้าเกิดจำเป็นต้องว่ายน้ำ แล้วว่ายน้ำไม่เป็นก็คงแย่ แต่เราก็อทราบดีครับว่าคนที่เก่ง คนที่ฉลาด แต่ถ้าเห็นแก่ตัวจะเป็นคนที่อันตรายมากสำหรับสังคม คนที่เก่งเขาโกงชาติบ้านเมืองได้มากกว่าคนที่ไม่ค่อยฉลาด เพราะฉะนั้นเราต้องการคนเก่งก็จริง ต้องการคนฉลาดก็จริง แต่เราต้องการให้เขามีคุณธรรม อันนี้สำคัญที่สุดเราต้องการให้เขามีความซื่อสัตย์สุจริต เราต้องการให้เขารู้จักเอาความรู้ที่ได้มาไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม แก่ส่วนรวม ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของตัวเองเขาเอง หรือครอบครัวเขาเอง แต่เขาจะต้องใช้ความรู้นี้ทำให้กับทุกๆ คนในสังคมด้วย เขาต้องเป็นคนเสียสละ รู้จักหน้าที่ของตัวเอง ปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด เป็นคนที่มีเมตตา คนเราถ้าขาดความเมตตาที่ไร้ประโยชน์ เพราะเราจะต้องช่วยเหลือคนอื่น ในสังคมในยุคของศตวรรษที่ 21 เราต้องช่วยกัน ต้องสามัคคีกัน ขาดจุดนี้ เราจะอยู่กันไม่ได้ เหมือนสองพันล้านคนอยู่กันไม่ได้ในโลกนี้ เพราะฉะนั้นเราต้องสามัคคี เราต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องมีเมตตาต่อกัน นี่เป็นคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

แม้เราจะทำงานหนัก เราจะเสียสละอย่างไรก็แล้ว แต่ คุณสมบัติที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราต้องมีความสงบสุข ไม่ใช่ทำงานหนักแล้วก็เครียด ใช้อารมณ์กับคนโน้น คนนี้ เราต้องรู้จักเอาชนะอารมณ์ของตนเองด้วย อารมณ์ของเราที่เรียกว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอิจฉาริษยา

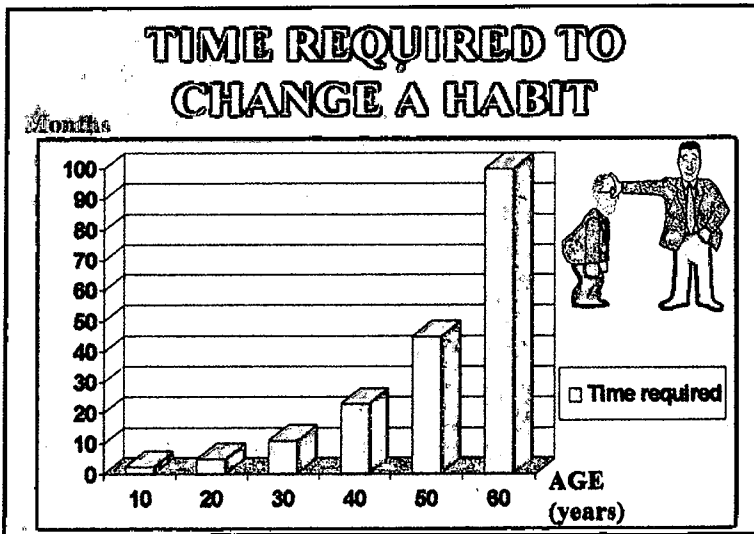
สิ่งเหล่านี้ เราต้องรู้จักควบคุมมันให้ได้ เราจะเป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ต้องเอาชนะสิ่งเหล่านี้ ต้องอยู่เหนือสิ่งเหล่านี้ ความสงบสุข
ถึงจะเกิดขึ้น นี่ก็คือเป้าหมายที่เราอยากจะได้คนที่มีความเป็นมนุษย์
ที่สมบูรณ์จริงๆ จะต้องมีความสติปัญญา มีคุณธรรมมีความสงบ มีเมตตา
ซื่อสัตย์สุจริต รู้จักเอาชนะอารมณ์ของตัวเองได้ นี่ก็คือเป้าหมาย
ของการศึกษา เราจำเป็นต้องผลิตคนเหล่านี้ขึ้นมา ต้องให้การ
ศึกษาเพื่อสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่ใช่แต่วิชาๆ ให้เขา
ท่องจำเต็มสมองไปหมด ให้เขาเข้ามหาวิทยาลัยได้ ให้เขาทำงาน
ได้ นี่ไม่ใช่เป้าหมายของการศึกษาที่แท้จริง การสร้างคน สร้าง
มนุษย์ให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ คือเป้าหมายที่ถูกต้อง เพราะฉะนั้น
เราต้องช่วยกันเราจะต้องเปลี่ยนสังคมของเราให้ได้

มาดูว่าเราบ่อนอะไรเข้าไปในระบบการศึกษา เราบ่อน
เด็กเข้าไป ผมไปอบรมครูทั่วโลก ทุกทวีปเลย และกำลัง
จะจัดการอบรมครูทั่วโลกในประเทศอินเดีย ซึ่งจะจัดในเดือน
พฤศจิกายนนี้ เลยเร่งพิมพ์หนังสือ เสร็จแล้วจะมาแจกให้ที่นี่

หนังสือทางวิชาการที่จะใช้ในการอบรม แต่เป็นภาษาอังกฤษ วันหลังจะแปลเป็นภาษาไทย ผมถามครูเกือบทุกประเทศที่ผมไปอบรมมา คุณครูสอนอะไร คุณครูก็ตอบว่า ผมสอนวิทยาศาสตร์ ผมสอนคณิตศาสตร์ ผมสอนภาษา ผมสอนภูมิศาสตร์ สอนอะไรต่ออะไรสารพัดอย่าง ผิดหมดเลยครับ เราสอนเด็กและสอนเด็กอย่างเดียว ไม่ใช่สอนวิชา แต่บางที่ครูลืมไปว่าสอนเด็ก เราก็เลยไปสอนแต่วิชา ให้แต่ความรู้ ให้สมองเขาเต็มไปด้วยวิชา ไม่ใช่ครับ เราสอนเด็ก และสอนเด็กอย่างเดียวเพื่อให้เขาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เด็กไม่ใช่เครื่องจักร ถ้าเราสอนแต่วิชาเราสอนด้วยคอมพิวเตอร์ก็ได้ ใส่ข้อมูลเข้าไปในคอมพิวเตอร์ ให้มันเก็บไว้ ถึงเวลาก็กดมันออกมา อยากได้ข้อมูลอะไร ก็กดมันออกมา แต่เด็กของเราไม่จิตใจ เพราะฉะนั้นเราจะสอนเด็กแบบเครื่องจักรไม่ได้ ครูจะต้องมีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากเครื่องคอมพิวเตอร์ เราจะเอาคอมพิวเตอร์มาสอนเด็กไม่ได้ เพราะมันต้องอาศัยจิตใจ เราต้องสอนจากจิตใจของครูไปสู่จิตใจของเด็ก จึงจะได้ผล ยกตัวอย่าง มีอาจารย์ในมหาวิทยาลัยท่านหนึ่ง สอนบางวิชามานานสามสิบกว่าปี เขาก็เบื่อตัวเอง เพราะทุกปีเขาต้องสอนวิชาเก่า วันหนึ่งก็เลยบอกว่า “เอาอย่างนี้ดีกว่า จะอัดเทปไว้ จะได้ไม่ต้องบรรยายซ้ำแล้วซ้ำอีก” วันหนึ่งก็ถือเทปเข้าห้องสอน เอาไปตั้งข้างหน้าห้องบรรยาย แล้วบอกนิสิตนักศึกษาว่า “นี่เธอฟังให้ดิ้นะ นี่คือการบรรยายของอาจารย์ เสียงเป็นเสียงของอาจารย์ ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกับอาจารย์หมดเลย ตั้งใจฟัง เธอจะเรียนรู้อะไรเยอะ” แล้วกดปุ่มเล่นเทป พวกนิสิตนักศึกษาก็ตั้งใจฟัง อาจารย์ก็ออกไปข้างนอก ไปดื่มกาแฟ ดีใจว่าต่อไปนี้ไม่ต้องไป

บรรยายซ้ำแล้วซ้ำอีก อีก 15 นาทีก็กลับมาดูใหม่ว่า นิธิตนักศึกษาเหล่านี้ยังฟังอยู่หรือเปล่า พบว่ายังฟังอยู่ อาจารย์ก็เลยทำอย่างนี้ทุกวัน หลังจากหนึ่งเดือนกำลังดีมก้าแฟสบายๆ อยู่ในห้องพักก็เกิดเอะใจว่าไม่เคยไปดูนิธิตนักศึกษาชามานานแล้ว ก็เลยไปดู ก็ต้องตกใจ ไม่มีนิธิตนักศึกษาลักคนเดียว แต่เทพของอาจารย์ยังเล่นอยู่ รอบๆ เทปของอาจารย์มีเครื่องอัดเทปเล็กๆ เต็มไปหมดเลย นี่ครบถ้าเราสอนจากเทป ก็จะไปสู่เทป แต่ถ้าเราจะเข้าสู่จิตใจของเด็ก ต้องสอนจากจิตใจ เราจะสอนจากจิตใจได้ ต้องมีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอน ไม่ใช่สอนจากปาก จากหนังสือ ต้องปฏิบัติในสิ่งที่สอน ต้องมีประสบการณ์ และหลุดจากประสบการณ์ เพราะฉะนั้นกฎข้อที่หนึ่งของโรงเรียนสัตยาไส คือห้ามสอนในสิ่งที่ตัวเองไม่มีประสบการณ์ ห้ามสอนในสิ่งที่ตัวเองไม่ได้ฝึก ไม่ได้ปฏิบัติ เพราะว่าถ้าเราสอนโดยไม่ฝึกไม่ปฏิบัติก่อน เด็กจะไม่เชื่อ ครูจะไม่เข้าถึงจิตใจเด็ก เด็กจะไม่ฟังเรื่องเหล่านี้ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

มาดูระยะเวลาอบรมเพื่อใช้ในการเปลี่ยนนิสัย ถ้าคนๆ นี้ชอบเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น ชอบกดดันผู้อื่น ชอบกลั่นแกล้งคนอื่น เราจะเปลี่ยนนิสัยของเขาต้องใช้เวลานานแค่ไหน เราจะเปลี่ยนไม่ใช่เพียงแต่ไม่แกล้ง แต่เปลี่ยนให้เขากลายเป็นคนที่ช่วยเหลือผู้อื่น แทนที่จะไปแกล้งคนอื่นกลับกลายเป็นไปช่วยคนอื่น จากกราฟคนที่อายุ 60 ปี ต้องใช้เวลาในการอบรมประมาณ 100 เดือน จากลบเปลี่ยนมาเป็นบวก จะต้องใช้เวลา 100 เดือน สมมติว่าเขาเป็นนักการเมือง อายุ 60 ปี เขาชอบโก่งกินบ้านเมือง ตอน ร.ส.ช.ยึดอำนาจ และสมมติว่ามีการเข้าคุกเข้าตาราง และเรามีการอบรม สี่ปีถัดมามีการเลือกตั้งใหม่ แล้วเขาไปเป็นนักการเมืองใหม่ รับรองได้ว่านิสัยเขาไม่เปลี่ยน เพราะอะไร เพราะต้องใช้เวลาอบรมถึง 100 เดือน หรือแปดปีเศษๆ จากอายุ 60 ถึง 68 ปี ถึงจะเปลี่ยนนิสัยเขาได้ และต้องอบรมอย่างต่อเนื่องทุกวันๆ ด้วย ตอนที่ผมอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร เรานิมนต์ท่านปัญญานันท์ทะภิกขุ มาเทศน์ในสภาฯ มีส.ส.ไปฟังเพียง 4 คน เขาไม่สนใจกันหรอก ส่วนใหญ่ส.ส.จะคิดว่าตัวเองเก่งแล้ว เป็นตัวแทนของประชาชน ประชาชนเลือก เพราะฉะนั้นเขาต้องเก่ง จึงไปอบรมเขาไม่ได้ เพราะฉะนั้นอนาคตของเรา ความสำคัญจึงอยู่ที่เด็ก การศึกษามีโอกาสที่จะเปลี่ยนมนุษย์ เปลี่ยนคนได้อย่างรวดเร็ว เรามีโอกาสที่จะปลูกฝังคุณธรรม ปลูกฝังสิ่งที่ดีงามสร้างคนได้ง่าย สมมติว่าเด็กอายุ 10 ปี มาจากบ้านซึ่งพ่อ-แม่ขโมยของ ติดยาเสพติด มาถึงโรงเรียน ไปขโมยของจากคุณครูจากเพื่อนๆ เราจะเปลี่ยนนิสัยเขาได้เร็วแค่ไหน มาดูกราฟอันนี้ครับ 2 เดือนครึ่งเท่านั้น เราเปลี่ยนเขาได้ ไม่ยากเลยครับถ้าเราใช้เทคนิคที่ถูกต้อง เราสามารถ

จะเปลี่ยนเขาได้ภายใน 2 เดือนครึ่ง ไม่ต้องเป็นปีๆ หรอกครับ เพราะฉะนั้นเด็กจะมาจากสภาพแวดล้อมอย่างไร เราก็สามารถที่จะปรับเขาได้สอนเขาได้ เปลี่ยนเขาได้ เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญมาก คุณครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในโลก ไม่มีใครสำคัญมากกว่าคุณครู เพราะคุณครูจะเป็นคนที่เปลี่ยน สร้างมนุษย์ขึ้นมาใหม่ สร้างสังคมใหม่ขึ้นมา และเราจะต้องช่วยกันทุกคน ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นเรื่องของครูจรรยาศึกษา ไม่ใช่เรื่องของใครคนเดียว คนอื่นเอาแต่เรื่องวิชาการ ต้องเป็นหน้าที่ของคุณครูทุกคน ในศตวรรษใหม่นี้ เราต้องใช้เวลาช่วยกันอย่างเต็มที่ เราถึงจะได้ชัยชนะ มิฉะนั้นโลกของเราจะเกิดโกลาหล เกิดความวุ่นวายมาก ถ้าคุณครูไม่ช่วยกันอย่างเต็มที่ และเราต้องช่วยกันทุกประเทศ ไม่ใช่เฉพาะแต่ประเทศไทย ผมเองตระเวนรอบโลกเพื่อช่วยอบรมครู

ผมสร้างโรงเรียนตัวอย่างขึ้นมา คือโรงเรียนสัตยาไส อยู่ใกล้ภูเขาและแม่น้ำป่าสัก มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ในโรงเรียนนี้เรามีกฎสำหรับคุณครูแค่ 2 ข้อ

กฎข้อแรก จงเป็นตัวอย่งที่ดี

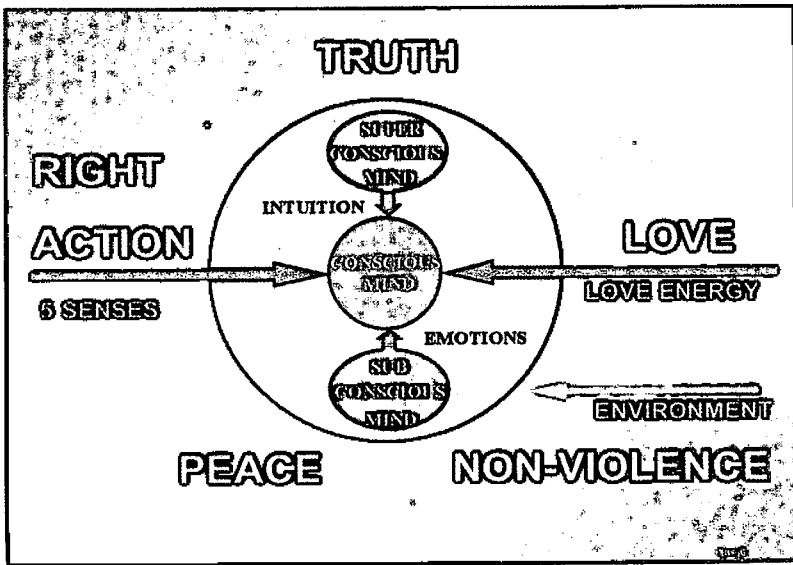
เราก็ทราบกันดีว่าเด็กเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ผู้ปกครองถือว่าเป็นครูคนแรกของเด็ก เพราะฉะนั้นผู้ปกครองมีความสำคัญมาก และครูในโรงเรียนก็มีความสำคัญมาก และมีใช้แต่เฉพาะครูเท่านั้น คนทำอาหาร ทุกอย่างของเด็กจะต้องสัมผัสในโรงเรียน จะต้องเป็นตัวอย่งที่ดีทั้งหมด เพราะฉะนั้นในโรงเรียนสัตยาไส จะเห็นว่าไม่มีใครสักคนสูบบุหรี่ต่อหน้าเด็ก หรือลับหลัง จะไม่มีใครสักคนดื่มสุรา ต่อหน้าหรือลับหลัง จะไม่มีใครสักคนเล่นการพนันต่อหน้าหรือลับหลัง ลับหลังก็สำคัญไม่ใช่เฉพาะต่อหน้า ถ้าเราทำในสิ่ง

ที่เราห้ามไม่ให้เด็กปฏิบัติมันจะอันตรายอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เพราะเด็กจะไม่มีวันเชื่อ ถ้าคุณครูทำอะไรที่ตรงข้ามกับสิ่งที่คุณครูสอนเด็กเห็นเข้า มันจะเกิดความเสียหายในจิตใจของเด็กตลอดชีวิต มันจะฝังอยู่ในจิตใจของเด็ก และเกิดปัญหาขึ้นกับเด็ก ครูจะต้องเป็นตัวอย่างทุกอย่าง มีอยู่ครั้งหนึ่งครูของเราคนหนึ่งกำลังสอนอยู่ในห้องเรียน กำลังจะทำความสะอาดกระดาน ทำผ้าตกลงไป ครูคนนี้ได้คิดอะไร เอาเท้านีบผ้า โยนขึ้นมา ครวแล้วไปเช็ดต่อ พอปลายชั่วโมงเด็กคนหนึ่งยกมือบอก “คุณครูครับ ผมเข้าใจแล้วครับ ผมทำได้แล้วครับ” คุณครูก็ดีใจว่าตนเองสอนดีมาก เด็กเข้าใจหมดทุกอย่างแต่ก็อยากจะทดสอบ “เธอทำอะไรได้” เด็กก็เลยไปขอยืมผ้ามาวางบนพื้น แล้วใช้เท้านีบ โยนขึ้นมาแล้วคว้า “นี่ครับ ผมทำได้แล้วครับ” เด็กจะเลียนแบบผู้ใหญ่ จะเลียนแบบคุณครู คุณครูทำอะไรเพียงเล็กน้อย เด็กก็เก็บไว้ ถึงแม้เราจะไม่ได้สอน เราไม่ได้ตั้งใจสอน แต่เด็กก็จะรับเอาไป แล้วทำตาม เพราะฉะนั้นกฎข้อนี้สำคัญที่สุด

กฎข้อที่ 2 ให้กลับไปดูข้อหนึ่งใหม่

หมายความว่าต้องเป็นตัวอย่างที่ดีตลอดเวลา เราสอนด้วยตัวอย่าง ไม่มีการสอนใดที่ดีกว่านี้ เราต้องสอนด้วยตัวอย่างของเรา สอนจากประสบการณ์ของเรา จากสิ่งที่เราทำ จากสิ่งที่เราพูด จากสิ่งที่เราคิด เราพูดแล้วเราทำจริงๆ การสอนอย่างนี้มันมีพลัง มีอำนาจ มีพลังที่เข้าไปถึงจิตใจของเด็ก เมื่อเด็กเชื่อเด็กจะปฏิบัติตาม จะเรียนรู้ได้เร็วมาก เพราะว่าเราสอนจากประสบการณ์ จากใจของเรา มีอยู่วันหนึ่ง ผมอยู่ที่เชียงใหม่ ผมคิดอยู่หลายปีว่าจะฝึกอบรมครูอย่างไรเพื่อให้เขาเข้าใจแนวทาง

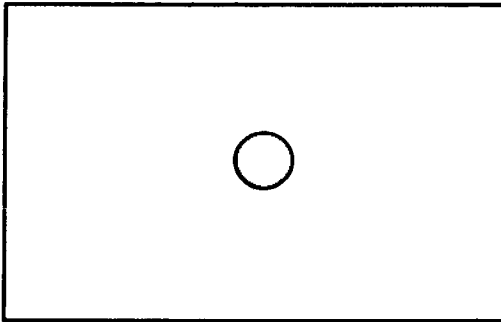
ปรัชญาของการศึกษาที่ถูกต้อง ผมไปนั่งสมาธิบนดอยสุเทพ ระหว่างที่นั่งอยู่ ภาพเหล่านี้ก็ปรากฏขึ้นมา ผมตั้งใจมาก เพราะว่า ภาพนี้จะอธิบายได้หมดถึงแนวทางที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ ในภาพนี้วงกลมใหญ่หมายถึงร่างกายของเรา เราไม่ใช่ มีแต่ร่างกาย เรามีจิตใจด้วย เรามีจิตใจหลายระดับ มีทั้งจิตสำนึก จิตใต้สำนึก จิตเหนือสำนึกเรามีการรับรู้ข้อมูลจากภายนอกโดย อาศัยประสาทสัมผัสของเรา และโดยทางอื่นซึ่งจะอธิบายต่อไป

นี่คือแนวทางที่เราจะใช้ วงกลมใหญ่คือร่างกายของเรา จุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ก็คือ จิตสำนึก วงกลมที่อยู่ตรงกลาง จิตสำนึกนี้คือตัวรับรู้ เราจะรับข้อมูลต่างๆ เข้ามาโดยอาศัย ประสาทสัมผัสทั้งห้า เมื่อรับข้อมูลเข้ามาแล้ว ไม่ใช่สมองที่จะ รับรู้ ตัวจิตสำนึกของเราเป็นตัวที่รับรู้ เพราะฉะนั้นจุดนี้คือจุดที่

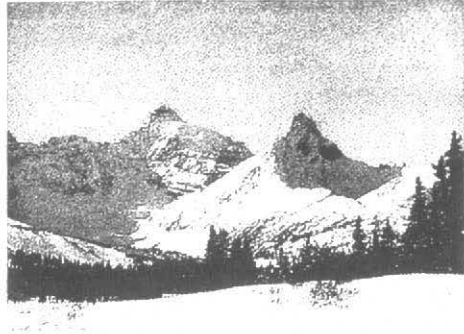
สำคัญ ที่ผมบอกว่าไม่ใช่สมอง พอจะอธิบายได้ดังนี้ สมมุติเรามีหลานคนหนึ่งกำลังจ้องมองโทรทัศน์อยู่ เราเข้าไปในห้องพูดกับหลาน มีเสียงออกจากปากของเรา เสียงเข้าไปในหูของเด็ก ไปกระทบแก้วหู เกิดการสั่นสะเทือนกลายเป็นคลื่น วิ่งไปตามเส้นประสาท มาที่สมอง สมองรับสัญญาณ แต่ปรากฏว่าเด็กไม่ได้ยินที่เรา เราพูด เราพูดดังขึ้นอีก เด็กก็ยังไม่ได้ยินเพราะใจของเขานั้นจรดจ่อที่จอโทรทัศน์ กำลังดูการ์ตูนที่สนใจอยู่ เมื่อใจไปอยู่ที่อื่น การรับรู้จึงไม่เกิดขึ้น การรับรู้เกิดที่ใจ ไม่ได้เกิดที่สมอง สมองอาจจะรับสัญญาณ แต่ถ้าใจอยู่ที่อื่นมันรับไม่ได้ ผมกำลังบรรยายอยู่ ถ้าใจของผู้ฟังลอยไปอยู่ที่ห้างสรรพสินค้า กำลังเดิน Shopping อยู่ทีนั้น ผมบรรยายอะไรไปก็ไม่มีความหมาย มันไม่รับรู้ เพราะฉะนั้นมันอยู่ที่ใจ อยู่ที่จิตสำนึกของเราและส่วนนี้คือสิ่งที่เราจะต้องพัฒนาในตัวเด็ก เราต้องยกระดับจิตใจของเขาให้สูงขึ้น เราลองมาพิจารณากันว่าการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า เราได้สอนเด็กของเราหรือยังที่จะรับข้อมูลให้ถูกต้องเพื่อเขาจะได้พัฒนาตัวเอง เพราะในที่สุด เราไม่สามารถจะสอนเขาได้ตลอดชีวิต ดังนั้นเราต้องสอนให้เขารู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเขาเอง รับข้อมูลได้ถูกต้องตลอดเวลา เมื่อรับข้อมูลเข้ามาแล้วจะต้องเกิดการพัฒนาในจิตใจของเขา ไม่ใช่เห็นอะไรแล้วเกิดอิจฉา จิตใจก็ตกต่ำอย่างนี้ แสดงว่าครูยังไม่ได้สอนให้เขารู้จักรับข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะมันไม่ได้เกิดการพัฒนา แต่มันกลับทำให้จิตใจตกต่ำ ถ้าเราเห็นอะไรแล้วเกิดโมโหขึ้นมา ก็แสดงว่าเรายังไม่รู้จักรับข้อมูลที่ถูกต้องทุกนาที เราจะต้องกลายเป็นคนที่ดีขึ้นกว่าเมื่อนาทีที่แล้ว ทุกนาทีจะต้องเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพราะเรารับข้อมูลเข้ามาตลอดเวลา

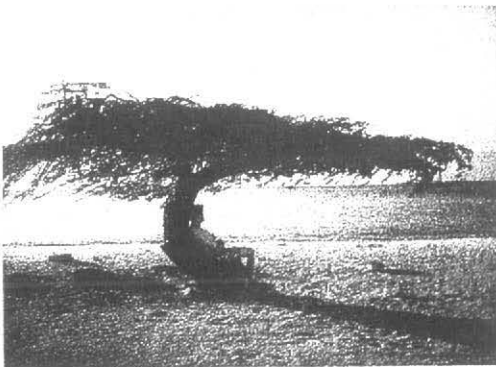
จากภาพนี้ ผมไปถามคุณครูทั่วโลกว่า เห็นอะไร เขาจะตอบเหมือนๆ กันหมดว่า เห็นจุดดำ แต่จริงๆ ไม่ใช่ มันมีสีขาวอยู่เยอะแต่ไม่มีใครบอก

ว่า “เห็นสีขาว และเห็นจุดดำเล็กๆ ตรงกลาง” ทุกคนมุ่งไปที่จุดดำทันที เราจะเห็นแต่จุดดำ หรือมองเห็นขอบกรอบ ความเร็วของคนอื่น แทนที่จะมองเห็นแต่ความดี เราจะมองเห็นแต่สิ่งที่เขาทำอะไรไม่ถูกต้อง ความผิดของเขา ความเร็วของเขา ตลอดจนจินตนาการเขาเราพุ่งไปที่จุดดำทันที เขาเร็วเท่าใด เรามาพูดมาแฉกันหมด นี่แหละคือปัญหา ดูหน้าหนังสือพิมพ์หน้าแรกก็มีแต่จุดดำในสังคมทั้งสิ้น มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน การฆ่ากัน อุบัติเหตุอุบัติเหตุ ทั้งหลายแหล่เรามารายงานกันในหน้าแรก เหมือนกับไม่มีความดีในสังคม มันทำให้เกิดมีปัญหาในการพัฒนาจิตใจของเด็ก เราต้องเปลี่ยนแนวทางว่าให้เด็กเห็นสีขาว คือเห็นความดีของคนอื่น เห็นบทเรียนในทุกสิ่งทุกอย่างตลอดเวลา แม้กระทั่งในจุดดำก็เปลี่ยนเป็นบทเรียนสำหรับเด็ก เพื่อเขาจะได้ยกระดับจิตใจของเขาให้สูงขึ้น อย่าลืมว่าเราคิดอย่างไร เราเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นในการสอน เราจะต้องสอนให้เด็กเห็นบทเรียนตลอดเวลา

เรามองดูภูเขา
ลูกนี้ บางทีมีเมฆมา
ปกคลุม มีฝน มีฟ้า
ผ่า มีพายุ ลมพัดแรง
แต่ ท่ามกลางความ
วุ่นวายทางธรรมชาติ
ภูเขาไม่สะทกสะท้าน
มันอยู่นิ่งเฉย พอเรา

สอนเด็กให้เขาดูภูเขาเรียบร้อย อย่าลืมนะเราสอนเด็ก เรา
ไม่ได้สอนวิชา เพราะฉะนั้นเราก็ต้องกลับมาสอนเด็กว่าในชีวิต
ของเราก็เหมือนกัน เราอาจมีปัญหา เราอาจมีอุปสรรค เรา
อาจมีความวุ่นวายรอบตัวเรา แต่จิตใจของเราต้องเหมือนภูเขา
ลูกนี้ คือไม่สะทกสะท้าน ต้องสงบ ต้องนิ่งตลอดเวลา สอนให้
เด็กเห็นบทเรียน เห็นธรรมะในทุกสิ่งทุกอย่าง เราถึงจะเรียน
ได้ เราถึงจะพัฒนาตัวเราเองได้ ยกกระดับจิตใจของเราให้สูง
ไปเรื่อยๆ

คุณครูไปยืนอยู่ใต้ต้นไม้
ต้นไม้ให้ความร่มเย็น
ท่ามกลางแสงแดดในตอน
กลางวัน เด็กนักเรียน
ไปยืนก็ได้รับความร่มเย็น
เหมือนกัน จะเป็นพระ
จะเป็นฆราวาส จะเป็น
มหาเศรษฐี จะเป็นยาจก

ทุกคนได้รับความร่วมมือกันเท่าเทียมกัน เหมือนกัน แม้กระทั่งคนที่ถือขวานมา ตั้งใจจะมาตัดต้นไม้ทิ้ง แต่เขามาหักเอาแรงไต่ต้นไม้ก่อน ต้นไม้ก็ให้ความร่วมมือกับคนที่คิดร้ายกับมัน นี่เป็นบทเรียนที่ยิ่งใหญ่ทันทีที่เราสอนเด็กเลยว่าเราต้องเป็นอย่างไรต้นไม้ เราต้องรู้จักช่วยทุกคนเท่าเทียมกัน ด้วยความยุติธรรม ไม่ใช่ว่าเพื่อนเรา เราช่วย นี่ไม่ใช่เพื่อนเรา เราไม่ช่วย ธรรมชาติไม่ได้สอนเราอย่างนั้น เราต้องให้เด็กได้เห็นบทเรียนจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เราสอน อย่าลืมที่เราสอนเด็ก เราไม่ได้สอนวิชา แต่เราก็ต้องปฏิบัติตามหลักสูตร เพราะฉะนั้นเมื่อเราจะปฏิบัติตามหลักสูตร เราก็ต้องอาศัยวิชาเหล่านี้แหละ เพื่อมาสอนเด็ก ยกตัวอย่าง 32 หาดด้วย 4 ได้เท่าไร แทนที่เราจะสอนแค่สูตรคูณอย่างเดียว ให้เด็กท่อง 4×1 ได้ 4, 4×2 ได้ 8, ... 4×8 ได้ 32 มันง่ายไป เด็กไม่ได้อยกระดับจิตใจ เด็กไม่ได้เป็นคนดีมากขึ้น เด็กไม่มีคุณธรรมสูงขึ้น เพราะฉะนั้น เราต้องการสอนเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเขียนโจทย์ขึ้นมาใหม่ว่า “คุณพ่อคุณแม่รักเรามาก วันหนึ่งไปตลาด ไปซื้อผลไม้มาให้เรา 32 ผล บังเอิญวันนั้นมีเพื่อนมาเยี่ยมเรา 3 คน คุณครูสอนว่าเราต้องรู้จักเอื้อเพื่อเอื้อเผ่ เราจะแบ่งผลไม้ 32 ผลให้เพื่อน 3 คน กับตัวเราด้วย รวมเป็น 4 คน ให้ได้ผลไม้เท่าๆ กัน จะแบ่งให้คนละกี่ผล” แค่นี้เราได้แทรกคุณธรรมเข้าไปแล้ว ได้สอนเด็กแล้วโดยที่เด็กไม่รู้ตัว เราสอนว่าคุณพ่อคุณแม่รักเรามาก เพราะฉะนั้น เราต้องรักคุณพ่อคุณแม่ เราต้องเคารพคุณพ่อคุณแม่ คุณครูสอนให้เรา รู้จักเอื้อเพื่อเอื้อเผ่ เราต้องรู้จักเอื้อเพื่อเอื้อเผ่ เราจะแบ่งสิ่งที่มีให้เพื่อนๆ เราด้วย จะเห็นว่าเราได้แทรกเข้าไปในโจทย์

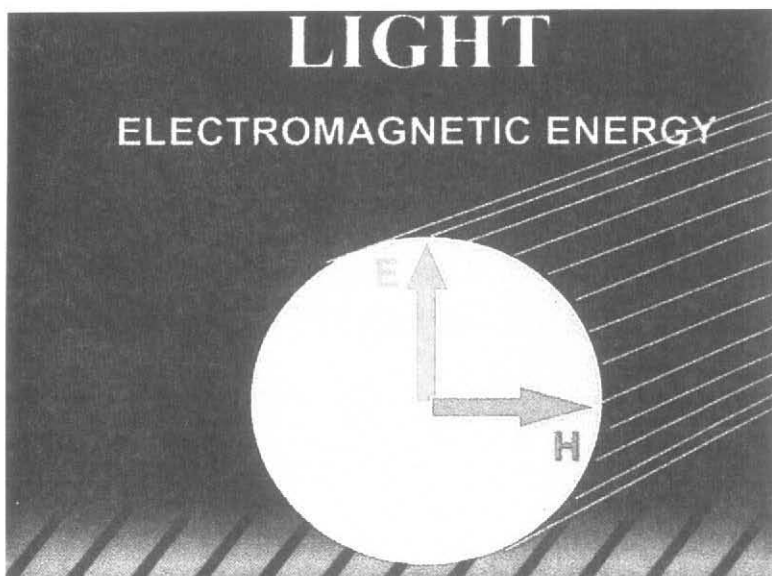

ICE NO EVIL   SEE GOOD!

เรามาดูทางด้านวิทยาศาสตร์บ้าง

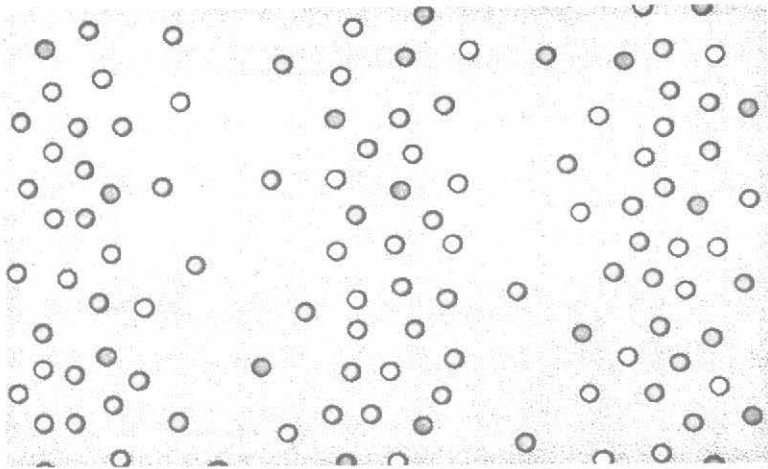
น้ำพอลดอุณหภูมิลง มันกลายเป็นน้ำแข็ง น้ำพอเพิ่มอุณหภูมิมันกลายเป็นไอน้ำ พอเราสอนเด็กเสร็จแล้วเราต้องสอนต่อ เราต้องการให้เขายกระดับจิตใจ เราต้องการให้เขาได้รับบทเรียนทันทีเลยครับเป็นหน้าที่ของคุณครูทุกคน ไม่ใช่ครูจริยศึกษา ครูวิทยาศาสตร์ ก็ต้องสอนเหมือนกัน ทุกคนมีหน้าที่เอาวิชาต่างๆ ไปใช้สอนเด็กให้กลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นี่คือเป้าหมายของการศึกษาในยุคนี้และยุคต่อๆ ไปในศตวรรษหน้า แล้วเราก็บอกเด็กว่านี่ก็เช่นเดียวกับเรา ถ้าเผื่อเราใจเย็น เราจะกลายเป็นคนที่มีความเข้มแข็ง เป็นคนที่มีสุขภาพดี เหมือนกับน้ำที่กลายเป็นน้ำแข็ง มันแข็งตัว เราก็เหมือนกันถ้าเผื่อเราจะเป็นคนใจเย็น แต่ถ้าเราใจร้อน เรามีแต่อารมณ์ มีแต่ความโกรธ มีแต่ความโมโห พลังงานที่เรามีอยู่จะระเหยไปหมดเลย เราจะหมดกำลัง เราจะเป็นคนที่

อ่อนเพลีย เราจะเป็นคนที่สุขภาพไม่ดี ไม่แข็งแรง เพราะว่าพลังงานของเรานั้นออกไปหมด เหมือนน้ำ เมื่อเพิ่มอุณหภูมิแล้วมันจะระเหยกลายเป็นไอน้ำไปหมด เมื่อเรายกตัวอย่างแล้วเราจะกลับมาสอนเด็กตลอดเวลา ทำไมเราต้องสอนเด็กให้มองในแง่ดี เรามาพิจารณาต่อ เรามาดูที่ตา การใช้ตาของเราเมื่อเรามองสิ่งที่เรารับเข้ามาที่ตาของเราก็คือ “แสงสว่าง” แสงสว่างคืออะไร แสงสว่างคือพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า

นี้ครับคือแสงประกอบด้วยสนามไฟฟ้า ตัว E ที่กำลังสั่นสะเทือนด้วยความถี่สูงมาก ประกอบด้วยสนามแม่เหล็ก ตัว H ที่กำลังสั่นสะเทือนตั้งฉากกับสนามไฟฟ้า กำลังสั่นสะเทือนด้วยความถี่สูงมาก เมื่อถามนักวิทยาศาสตร์ว่าสิ่งที่เด็กมองอยู่ซึ่งเป็นแสงที่เข้ามาในตา มันมีอะไรที่เลวร้ายหรือชั่วร้ายหรือไม่

นักวิทยาศาสตร์ตอบว่า “ไม่มีเลย” ในลำแสงนี้มีแต่พลังงาน 2 ชนิด คือสนามแม่เหล็กกับสนามไฟฟ้า มันไม่มีความเร็ว มันไม่มีความช้า ทั้งๆ ที่ไม่มีอะไรเลยที่เข้ามาในพลังงาน ในแสงสว่างที่เข้ามาในตาของเรา ดังนั้น การที่เราเห็นความเร็ว แสดงว่าความเร็วนั้นอยู่ในใจของเรา แม้กระทั่งเสียงที่เข้ามา ก็เหมือนกัน ใครดำเรา ใครว่าเรา มันเป็นคนลึนที่เข้ามาในหูของเรา

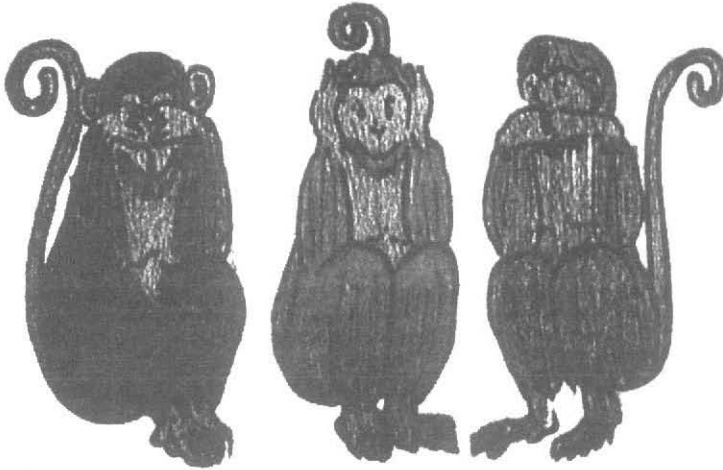

นักวิทยาศาสตร์ก็วิเคราะห์ออกมาว่านี่คือคลื่นเสียงขยายใหญ่แล้ว มันก็คือโมเลกุลของออกซิเจน ไนโตรเจน คาร์บอนไดออกไซด์ ตรงนี้แน่นอน เป็นความดันสูง ตรงนี้ความดันต่ำ ความดันสูง สลับกันไปสลับกันมา เป็นการสั่นสะเทือนของอากาศ เป็นความดันของอากาศนั่นเอง นักวิทยาศาสตร์บอกว่าไม่มีความเร็ว ไม่มีความช้า มันเป็นแค่กาชออกซิเจน ไนโตรเจน คาร์บอนไดออกไซด์ เพราะฉะนั้นต่อไปนี้พวกเราสบาย ใครดำเรา เราบอกว่า มันเป็นการสั่นสะเทือนของ

อากาศ ไม่มีอะไรมากกว่านี้ แต่เพราะเราไม่ได้สอนเด็ก เราไม่ได้สอนให้เขาเจริญเติบโตขึ้นมาให้เข้าใจสิ่งเหล่านี้ เขาฟังแล้วนึกว่าคนดำเขาจริงๆ เขามากก็กระทบตัวฉัน มันเลยทำให้เกิดความโกรธ เกิดความโมโห จริงๆ ไม่ต้องเกิดความโกรธ ไม่ต้องเกิดความโมโห แต่เพราะตัวอย่างของผู้ใหญ่ เราโกรธเราโมโห เด็กเห็นเข้าก็เลยโกรธ โมโห ตามเราไป แต่ถ้าทุกคนสงบ รับรองได้ว่า เด็กโตขึ้นมา จะไม่มีความโกรธ ไม่มีความโมโห เพราะว่าเขาไม่มีแบบที่จะไปเรียนรู้ แต่เราไม่ได้สอนเด็กไว้อย่างนั้น โดยเฉพาะจากตัวอย่าง เมื่อเป็นอย่างนี้ เราก็ต้องมาคิดว่า ความเลว ความชั่วมันอยู่ตรงไหน สมมุติว่าเรามีกล้องถ่ายรูป เอากล้องถ่ายรูปนั้นมาถ่ายรูปในห้องประชุมนี้เป็นกล้องถ่ายรูปถูกๆ ชื่อไม่ถึงร้อยบาท แล้วเอามาใช้ ไม่มีตัวรับแสง ไม่มีการปรับโฟกัส ถ่ายรูปแล้วเอาไปล้าง รูปออกมาหน้ามืดหมด จะมาด่าว่า “พวกคุณหน้ามืดหมดเลย ไซ้ไม่ได้” ไม่ได้ มันอยู่ที่กล้อง กล้องเราไม่ดี เครื่องรับมันไม่ดี เราจะไปโทษอย่างอื่นไม่ได้ มันอยู่ที่ตัวกล้อง เปรียบเทียบกับตัวที่รับรู้ในตัวของเราก็คือ จิตสำนึก ถ้าจิตสำนึกสกปรก คือ จิตใจสกปรก มันก็จะรับภาพที่สกปรก เท่านั้นเอง ถ้าจิตใจสะอาดบริสุทธิ์ ก็จะรับภาพที่สะอาด ที่ดี เราจะได้รับบทเรียนที่ดี เพราะฉะนั้นหน้าที่ของคุณครูไม่มีอะไรมากกว่านี้ แค่ชักพอกจิตใจของเด็กให้ขาวสะอาดเท่านั้นเอง แล้วเขาก็จะเป็นครูของเขาเอง เขาจะเรียนรู้ด้วยตัวเขาเอง เขาจะเจริญเติบโตไปในทางที่ดีได้ เราจะทำอย่างไรก็เป็นเรื่องของรายละเอียดที่จะต้องใช้เวลาอธิบายปกติจะใช้เวลา 2-3 วัน ในการอบรมครูในต่างประเทศ เพื่อ

ให้เข้าใจในสิ่งเหล่านี้

มาตุจฉาตัวอย่างภาพลิง 3 ตัว

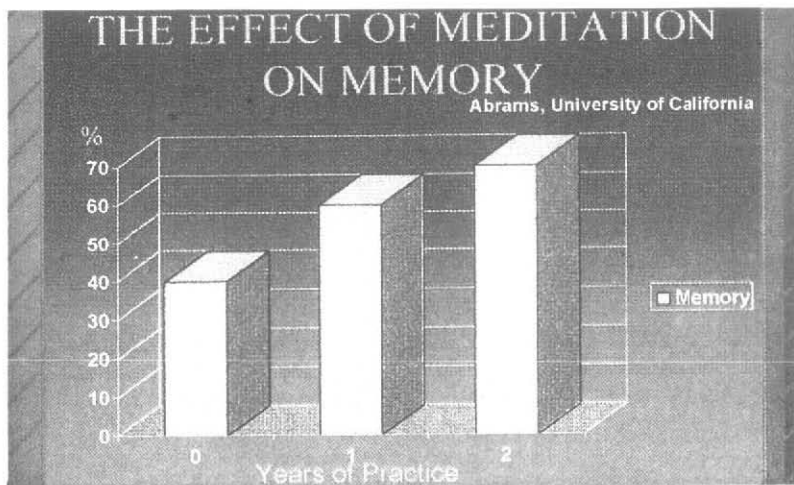
ตัวหนึ่งเอามือปิดตา ตัวหนึ่งเอามือปิดหู ตัวหนึ่งเอามือปิดปาก ฉะนั้นจะไม่มองความชั่ว ไม่ฟังความชั่ว ไม่พูดความชั่ว แต่เราสอนเด็กให้ทำอย่างนั้นไม่ได้ สมมุติเด็กเดินข้ามถนน สุขุมวิท แล้วเด็กเอามือปิดตา เด็กก็คงตายเพราะถูกรถชน เพราะฉะนั้นเราจะไม่เอามือปิดตา แต่เราจะมองเห็นแต่ความดี เห็นแต่บทเรียนจากทุกสิ่งทุกอย่าง เห็นคน 2 คนทะเลาะกัน เราถามเด็กทันทีว่า “ชอบไหม” เด็กจะตอบว่าไม่ชอบ เราก็จะสอนเด็กว่า เมื่อเราไม่ชอบสิ่งนั้น ตัวเราเองก็อย่าเอาเข้ามาในตัวเรา อย่าเอามาใช้ในตัวเรา เพราะฉะนั้นต่อไปนี้ เราจะไม่ทะเลาะกับใครเลย จะต้องสอนเด็กทันที เห็นอะไรในทางที่ไม่ดีทันทีเลยจะต้องเปลี่ยนเป็นบทเรียนสำหรับเด็ก เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ และเขาจะได้ฝึกตัวเขาเองด้วย เราจะไม่เอามือปิดหู แต่เราจะฟัง

ในแง่ดี ที่เขาดำเรา เราอาจมีอะไรบกพร่องในตัวเรา เพราะฉะนั้นเราจะมาดูตัวเรา เพราะว่าบางทีเรามองไม่เห็นตัวเราเอง เขาอาจเป็นครูของเราก็ได้ หน้าที่ของเราอีกประการหนึ่งก็คือ เอาชนะตัวเอง คือเราต้องไม่มีความโกรธ ไม่มีความโมโห ไม่มีความเครียด ไม่มีความแค้น ทำอย่างไรเราจึงจะฝึกสิ่งนี้ได้ เหมือนกับการว่ายน้ำ เราอยากหัดว่ายน้ำ ไม่มีประโยชน์ถ้าฟังแต่ทฤษฎี ต้องกระโดดลงไปในน้ำเลย ต้องมีประสบการณ์ จึงจะว่ายน้ำเป็น เราอยากฝึกไม่ให้โกรธ ไม่ให้โมโห ต้องให้คนมายั่วเรา เขาต้องเป็นครูของเรา มาฝึกให้เรา และจากประสบการณ์อันนี้ เราถึงจะบอกตัวเองว่า เราจะฝึกไม่ให้โกรธ ไม่ให้โมโห เราต้องฝึกต่อหน้าประสบการณ์ เพราะคนที่ดำเรา เขาทำคุณประโยชน์ให้แก่เราอย่างมหาศาล เขาช่วยฝึกจิตใจของเรา ช่วยเตือน ช่วยสอน ช่วยทำอะไรหลายอย่างให้กับเรา อย่าไปโกรธเขา อย่าไปโมโหเขา ในเมื่อเขาเป็นครูของเรา คนที่ดำเรา เขาเป็นครูที่แท้จริงในธรรมชาติ ในสิ่งแวดล้อม เราต้องกตัญญู เราต้องเคารพ เราต้องแผ่เมตตาให้เขา ไม่ใช่โกรธ ไม่ใช่โมโห เพราะเขาช่วยเราจริงๆ

เมื่อเรารับข้อมูลเข้ามา การรับรู้เกิดขึ้น เราก็จะมีการบันทึกข้อมูลเหล่านั้นอยู่ในจิตใต้สำนึกของเรา จิตใต้สำนึกของเราคือตัวที่บันทึกข้อมูลทุกอย่าง เป็นตัว Memory ของเรา เราจะเก็บข้อมูลไว้หมด ตัว Memory คือจิตใต้สำนึกของเรานี้ดีกว่า Memory ในเครื่องคอมพิวเตอร์มากมาย เพราะมันไม่จำกัดเนื้อที่ของมัน รับข้อมูลเท่าใดก็ได้ ไม่เหมือนคอมพิวเตอร์ สมมุติว่าเป็นคอมพิวเตอร์ที่มีความจุ 2 กิกะไบท์ (Gigabyte)

พอใส่ข้อมูลเกินกว่า 2 กิกะไบท์ มันก็จะปฏิเสธข้อมูล แต่จิตใต้สำนึกของเราไม่มีวันที่จะปฏิเสธข้อมูล รับเท่าไรก็ได้ และจิตใต้สำนึกของเราไม่มีการสูญหายข้อมูลด้วย ซึ่งไม่เหมือนในคอมพิวเตอร์ บางทีเราทำงานแทบตายใส่ข้อมูลเข้าไปมากมาย อยู่ดีๆ มันหายไปเฉยๆ มันอาจเจอสนามแม่เหล็กแรงๆ ในบริเวณนั้น ใน Hard Disk จะโดนลบออกไปหมด ไม่มีอะไรเหลือเลย หรือเวลาไฟดับมันก็หายไปหมด แต่จิตใต้สำนึกไม่เป็นอย่างนั้น มันเป็นเรื่องที่พิเศษจริงๆ ข้อมูลทุกอย่างจะอยู่ในที่นี่ ไม่มีวันลืม เพียงแต่เราไม่ได้สอนเด็กให้รู้จักเอาข้อมูลออกมา เราจึงลืม ถ้ามันไม่ออกมาสู่จิตสำนึก อย่าลืมนะว่าจิตสำนึกคือตัวที่รับรู้ เพราะฉะนั้นเราต้องรู้จักไป retrieve data ออกมาจากจิตใต้สำนึก ความจำดีถึงจะเกิดขึ้นมา แต่ถ้าเราไม่รู้จักเอาข้อมูลออกมา มันก็เป็นความจำในอดีตซึ่งฝังอยู่ในนี้ ข้อมูลมีอยู่เยอะมากในจิตใต้สำนึกของเรา ถ้าเรารู้จักนำมันออกมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ การเรียนการศึกษาจะง่ายมาก เราไม่ต้องสอนให้เด็กท่องอะไรมากมาย แค่ฟังหนเดียวเราเก็บไว้แล้ว ให้เด็กรู้จักเอาข้อมูลออกมาแค่นั้นพอ เราไม่ต้องไปป้อนอะไรมากมาย ไม่ต้องไปดูหนังสือซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่ต้องไปทบทวน เราสอนให้เด็กมีความจำที่ดีเท่านั้นเอง

แล้วเราจะสอนให้เด็กมีความจำได้อย่างไร เพราะนี่สำคัญครับ ในระบบการศึกษา เราไม่ต้องการสอนซ้ำแล้วซ้ำอีก เราไม่ต้องการให้เสียเวลาท่องหนังสือ เราไม่ต้องการให้ใช้แต่สมองอย่างเดียว เราต้องการให้เขารู้จักเอาข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในชีวิตของเขาตลอดเวลา

มีการทดลองที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เกี่ยวกับเรื่องของความจำกับการฝึกสมาธิ เขาเอาเด็กศึกษามา 3 กลุ่ม กลุ่มแรก ไม่เคยฝึกสมาธิเลย กลุ่มที่สองเคยฝึกมาปีเดียว กลุ่มที่สามฝึกมา 2 ปี เอามาเข้าห้อง Lecture บรรยายให้ฟัง 1 ชั่วโมง เสร็จแล้วมาทดสอบว่านักศึกษาจำเนื้อหาของการบรรยายได้กี่เปอร์เซ็นต์ ปรากฏว่า กลุ่มแรกจำได้ 40% นักศึกษาเหล่านี้ฉลาดและเก่ง แต่เก่ง อยากรู้แล้วแต่ ฟังการบรรยายที่เป็นของใหม่ๆ ความจำจะอยู่ระดับ 40% เท่านั้น ถ้าสอนเด็กให้รู้จักฝึกสมาธิเพียงปีเดียวเท่านั้น ความจำเพิ่มเป็น 60% และถ้าสอนต่อให้ฝึกสมาธิจนได้ 2 ปี ความจำเพิ่มเป็น 70% ยิ่งมีสมาธิดีแค่ไหน ความจำเราก็ยิ่งดีขึ้นๆ ตามลำดับต่อไป ถ้าเราอยากป้อนข้อมูลให้กับเด็ก เช่นเด็กอยากจะอ่านหนังสืออย่างรวดเร็ว เราใช้วิธีจ้องมองอย่างเดียว ไม่ต้องอ่าน แล้วก็พลิกหน้า พลิกๆ หมดเล่ม เราได้บันทึกข้อมูลทั้งหมดอยู่ในจิต

ไตสำนึกเรียบร้อย จริงๆ แล้วทุกคนทำอย่างนี้ได้ เพียงแต่เราไม่รู้จักไปพลิกในใจของเรา เพื่อหาหน้าที่เราอยากจะทำแล้วก็เอาข้อมูลออกมา เราทำไม่เป็น แต่เราทำได้ ต่อบริษัทในอนาคตถ้าเรารู้จักสอนเด็กได้ถูกต้อง ในศตวรรษข้างหน้า ทุกคนจะทำอย่างนี้ได้ เห็นอะไรเขามันที่ก๊ว เป็นภาพ เป็นข้อมูลอยู่ในจิตไตสำนึกของเขา เหมือนคอมพิวเตอร์ ไม่ต้องทำอะไรมาก แค่อัปทุกหน้าโคนมันที่ก๊วหมด ถึงเวลาจำเป็นต้องใช้ก็เรียกเอาข้อมูลนั้นมาใช้ได้ ไม่จำเป็นต้องไปนั่งอ่าน นั่งท่องจำ ความจำของเราเป็นอย่างนี้จริงๆ เพียงแต่เราต้องมีสมาธิ จิตใจของเราต้องสงบ แล้วเราก็จะสามารถไปค้นเอาข้อมูลออกมาได้ ในจิตไตสำนึกของเรา ในอดีตเราบันทึกข้อมูลไว้เยอะแยะ ดังนั้นเมื่อเราเห็นอะไรมาใหม่ๆ จิตสำนึก-ทันที-โดยอัตโนมัติก็จะไปดึงข้อมูลจากจิตไตสำนึกมาเปรียบเทียบ ถ้าเราเคยเห็น เราก็จะบอกว้อ นี่เราเห็นมาแล้ว เรารู้จัก ถ้าเป็นของใหม่เราไม่เคยบันทึกอะไรไว้ เราจะไม่รู้ว้อนี่คืออะไร เพราะว่าเราไม่มีข้อมูล เราไม่เข้าใจ เราฟังอะไรใหม่ๆ สมมุติพระพุทธองค์มาสอนเรื่องนิพพานเดี๋ยวนี และพวกเราไม่เคยได้ยินมาก่อน แม้พระพุทธองค์เองก็ไม่เคยอธิบายว่า นิพพานจริงๆ คืออะไรได้แต่บอกว่า มันไม่มีมีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีกิเลส แต่มันเหนือประสบการณ์ของเรา เราไม่เคยมีประสบการณ์ก็ไม่มีคำพูด ไม่มีศัพท์ที่จะมาอธิบายกันได้ เราฟังก็ไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ เพราะเป็นของใหม่ การฟังให้เข้าใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการเอาข้อมูลเดิมออกมาเปรียบเทียบ แล้วเราจำได้ว่าเคยเห็นเคยพบ สมมุติว่าเราเห็นอะไร เราไปค้นข้อมูลออกมาที่ใกล้เคียงกัน และสมมุติว่าในอดีตตอนที่มีการบันทึกใน

ลักษณะแบบนี้ แต่ก่อนเราเคยเกิดอารมณ์ความโกรธ ความโมโห เราก็มั่นทนอดอารมณ์เหล่านั้นไว้ด้วย พอเราดึงข้อมูลนั้นออกมา อารมณ์นั้นก็ออกมาด้วย ด้วยเหตุผลอันนี้เอง เวลาเราเห็นอะไรบางอย่างเราอิจฉา เราเห็นอะไรบางอย่าง เราโกรธ เราเห็นอะไรบางอย่าง เราไม่พอใจ ความรู้สึกเหล่านี้ก็ออกมาพร้อมกับสิ่งที่เราเคยบันทึกไว้ในอดีตของเรา ในจิตใต้สำนึกของเรา เพราะฉะนั้นเราต้องเข้าใจว่า ศัตรูที่แท้จริงของมนุษย์อยู่ในตัวเรา อยู่ในจิตใต้สำนึกของเรา ความโกรธ ความโลภ ความหลง ความอิจฉาริษยา การยึดมั่นถือตน ความอาฆาตพยาบาท ความกลัว ความวิตกกังวลมาจากจิตใต้สำนึกของเราทั้งสิ้น เราต้องสอนเด็กให้รู้จักเอาชนะอารมณ์เหล่านี้ให้ได้ นี่คือเป้าหมายของชีวิตของเราคือ เอาชนะตัวเอง ไม่ใช่เอาชนะคนอื่น เราต้องรู้จักเอาชนะตัวเอง คือเอาชนะศัตรูที่อยู่ในตัวของเราเอง เราไม่สามารถใช้วิธีบังคับเด็กว่า ห้ามโกรธนะ ไม่ได้ผล เราอาจจะบังคับได้ ตีเด็กได้ ซึ่งอันตรายมาก ถ้าใช้แต่ความเมตตา ใช้แต่ความรักอย่างเดียว เราจะสอนอะไรก็ได้ สอนได้ดีกว่าการตีเด็กด้วย เด็กจะเกรงแค่นั้นถ้าใช้ความรักเราจะเปลี่ยนจิตใจของเขาได้ สิ่งนี้ เราได้พิสูจน์กันมาแล้วที่โรงเรียนสัตยาไส เราใช้ทุกอย่างที่ผมพูดในวันนี้ เราใช้ในการอบรมเด็ก เพราะเราต้องการให้โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนตัวอย่าง เราต้องการให้ท่านทั้งหลายไปเยี่ยม ไปดู ไปศึกษาว่า มันได้ผลหรือไม่ได้ผลอย่างไร เราได้อบรมเด็กมา 6 ปีเต็มๆ ตอนนีถึง ป.6 มีตั้งแต่ป.1 ถึงป.6 ปีหน้าเราจะขยายไปสู่มัธยม และไปเรื่อยๆ เราจะไม่ใช่วิธีห้ามเด็ก อันตรายมาก ถ้าเราบอกเด็กว่าอย่าทำโน่น อย่าโกรธ อย่า

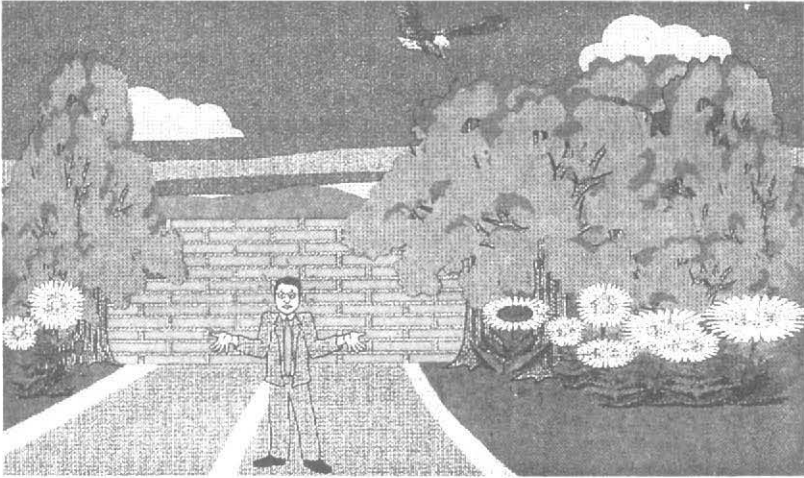
โมโห อย่าแสดงอารมณ์ออกมา เด็กจะเกิดความกดดัน เขาพยายามกดดันอารมณ์ของตัวเองไว้ไม่ให้มันปรากฏขึ้นมา บางครั้งในอดีตเด็กเคยเห็นคุณพ่อคุณแม่ทะเลาะกัน ก็เก็บไว้ในจิตใจได้ลึกๆ แล้วก็ปล่อยออกมา ทำให้เขามีความรู้สึกไม่ดี ทำให้เขามีความรู้สึกอยากจะโกรธ อยากจะโมโห อยากจะทะเลาะกับคนอื่น นี่เป็นธรรมชาติที่เขาได้รับข้อมูลเข้ามา มันอยู่ในจิตใจได้ลึกๆ ก็เพราะฉะนั้นเราไปห้ามเขาอย่างนั้นไม่ได้ มันเหมือนกับลูกโป่ง พอเราดลูกโป่ง ความดันอากาศในลูกโป่งก็เพิ่มขึ้น พอเรากดแรงขึ้นๆ ความดันสูงขึ้นๆ ในที่สุดมันระเบิด จิตใจของเด็กก็เหมือนกัน ถ้าเรามัวแต่ห้ามโน่น ห้ามนี้ อย่าทำโน่น อย่าทำนี่ เหมือนกับตัวเราเองถ้าเมื่อเราทำอย่างนั้น เราก็จะกดดันอารมณ์ของเราไว้ เมื่อเรากดดันอารมณ์ อารมณ์ก็มีแรงมากขึ้น ความกดดันจะมากขึ้น ความดันภายในตัวเราจะมากขึ้นๆ พอเราโกรธมากขึ้นๆ ในที่สุดก็ระเบิด พอระเบิดแล้ว เราอาจจะเสียสติ อาจจะต้อไปหาจิตแพทย์ เราจะลำบาก เราจะเกิดความเครียดขนาดหนัก ซึ่งจะไม่เกิดผลดีเลย เพราะฉะนั้นเราต้องใช้วิถีทางธรรมชาติ วิถีทางธรรมชาติ ก็คืออย่างนี้

ในตอนกลางคืนตรงบริเวณนี้มีดหมด พอพระอาทิตย์ขึ้น ความมืดก็สลายไป พระอาทิตย์ไม่ต้องออกแรงเลย พระอาทิตย์ไม่ต้องไปไล่ความมืด ไม่ต้องไปทำอะไรกับความมืด แคंपรากฎความมืดก็สลายไป เมื่อมีแสงสว่าง ความมืดอยู่ไม่ได้ ความมืดที่อยู่ในจิตใจของเรา คือ ความโลภ ความหลง ความโกรธ ความโมโห นี่คือนสิ่งที่เราเรียกว่าความมืด วิธีการง่ายนิดเดียว สร้างแสงสว่างขึ้นมาในจิตใจของเรา แล้วความมืดจะ

ปรากฏไม่ได้

เราจะสร้างแสงสว่างอะไรบ้าง แสงสว่างมีหลายอย่าง
อย่างตัวผมเองตอนเด็กๆ เป็นคนที่โกรธ โมโหอย่างรุนแรง ชอบ
ชก ชอบต่อย อาละวาดอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งวันหนึ่ง ผม
ฝึกสมาธิ พอฝึกสมาธิได้ ๑ เดือน มันเกิดความสงบ พอเกิด
ความสงบ จะโกรธใครไม่ได้ ความโกรธ ความโมโห หายไป
เอง ผมกลายเป็นคนใจเย็น เป็นคนไม่ทะเลาะกับใครอีก หลัง
จากฝึกสมาธิไปแค่หนึ่งเดือน ตอนเริ่มฝึกสมาธิ ผมอายุ 15
ครับ ชีวิตก็เปลี่ยน เด็กยิ่งฝึกง่าย ถ้าอยู่ระดับประถม เราสอน
ให้รู้จักฝึกสมาธิ สอนให้เขามีเมตตา คนเรา พอแผ่เมตตา มี
เมตตาต่อคนอื่น เราจะอิจฉาคนที่เรารัก ไม่ได้ โกรธเขาไม่ได้
อารมณ์เหล่านี้มันเกิดขึ้นไม่ได้จริงๆ เพราะเมื่อเรามีแสงสว่าง
ในตัวของเราคือ สิ่งที่ดีงามทั้งหลาย มองคนในแง่ดี เห็นแต่สิ่ง
ที่ดี ฟังแต่สิ่งที่ดี คิดแต่สิ่งที่ดี พูดแต่สิ่งที่ดี แล้วก็แผ่เมตตา
มีแต่เมตตาในจิตใจของเรา มีแต่ความสงบที่เกิดขึ้นจากการฝึก
จิตใจของเรา ฝึกสมาธิ ความโกรธ ความโลภ ความหลง
ความอิจฉาริษยาหายหมด เราไม่ต้องไปออกแรงอะไรเลย
มันง่ายจริงๆ มันเกิดขึ้นได้อย่างนั้นจริงๆ เราจะต้องสอนเด็ก
ของเราให้มีความมั่นใจในตัวเอง เพื่อเขาจะได้ปฏิบัติภารกิจ
ซึ่งจะวุ่นวายมากในศตวรรษหน้า เราจะต้องมีความมั่นใจ
คนเราจะประสบความสำเร็จ ต้องมีความมั่นใจ เราเดินไปข้าง
หน้า เจอกำแพงกันขวาง

ไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะท้อแล้วบอกว่าแย่แล้ว เหมือนผู้ชายคนนี้ โชคร้ายเหลือเกิน ทำไมต้องมีอะไรๆ มากั้นทางเรา ทำไมเราโชคร้ายอย่างนี้ แล้วก็บ่นอยู่นั่นแหละ ร้องไห้แล้วถอยหลังกลับ ไม่เกิดประโยชน์ เมื่อเราเห็นอุปสรรคทันทีเลย เราต้องฝึกเด็กของเราให้มองในแง่ดีว่า อุปสรรคคือสิ่งที่ทำลาย อุปสรรคคือสิ่งที่จะมาสอนเราให้เข้มแข็ง ให้เราได้เรียนรู้ เพราะถ้าคนเราไม่มีอุปสรรค ไม่มีปัญหาอะไรเลย ย่อมไม่เรียนรู้ เราต้องเรียนรู้จากประสบการณ์แบบนี้ เพราะฉะนั้นมีกำแพงไว้ ดีมากเลย เราจะหาทางข้ามกำแพงนี้ให้ได้ เราเอาอะไรมากองไว้ เราพยายามจะปีนขึ้นไป ไม่มีอะไรที่เหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะทำ ขอให้เราตั้งใจ นี่สำคัญมาก และมันเกี่ยวข้องกับจิตใต้สำนึกของเราที่จะสร้างความมั่นใจ สมมุติว่าเด็กขี่ขลาด ชักลัด ไม่มีความกล้าหาญอะไรเลย เราจะต้องหาทางให้เขามีความกล้าหาญ วิธีการง่ายมาก ตอนเช้าพอเราประชุมกันแล้ว คุณครูจะนำการ

สวดมนต์ภาวนา อย่างที่โรงเรียนสัตยาไส เราจะนำในเรื่องดีๆ ตลอดเวลา เด็กก็จะพูดตาม “ต่อไปนี่เราจะเป็เด็กขยัน จะตั้งใจเรียนหนังสือ เราจะเดินก้าวหน้า แล้วเราจะประสบความสำเร็จ” แค่นี้เอง ให้เด็กพูดตาม ซ้ำแล้วซ้ำอีกๆ แค 2 อาทิตย์ เด็กมีความมั่นใจมากขึ้น เด็กจะมีความกล้าหาญ เด็กจะขยันขันแข็ง แล้วแต่ที่เราจะใส่ความคิดอะไรเข้าไป เพราะจิตใต้สำนึกคือตัว Memory เหมือนตัว Memory ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เราอยากให้คอมพิวเตอร์ทำอะไร เราก็ใส่โปรแกรมเข้าไป เพราะฉะนั้นจิตใต้สำนึกคือตัว Memory ของเรา เราอยากให้เด็กของเราเป็นคนอย่างไร เราก็ต้องใส่ Program เข้าไป เราคิดอย่างไร เราเป็นคนอย่างนั้น เพราะฉะนั้นนี้สำคัญมาก แล้วเราก็ใช้เพลง สมมุติว่าเด็กของเราเป็นคนขี้ขลาด เราก็ใช้เพลงประกอบ

ยกตัวอย่างนี้เป็นเพลงที่เราแต่งขึ้นมาเองแล้วเอามาใช้	
ด้วยใจรักดี	เราจึงมีความกล้าหาญ
ด้วยใจรัก	เรามั่นคงได้
เราจะเดินต่อไป	ด้วยความมั่นใจ
ก้าวข้ามไป	ด้วยรักขึ้นบาน

พอเด็กร้อง เราจับเขาเดินมาร์ชไปด้วย ไม่นานนักเขามีความมั่นใจขึ้นมากเลย เขาจะมีความกล้าหาญขึ้นมาก นี่คือการใส่ข้อมูลเข้าไปในจิตใต้สำนึกของเด็ก เป็นโปรแกรมที่เราจะใช้เพื่อให้เขามีความกล้าหาญ เพราะฉะนั้นเราจะทำอะไรก็ได้ เราจะให้เขาเปลี่ยนไปในทางไหนก็ได้

เรามาดูกันต่อ เมื่อเราช่วยเขาปรับอารมณ์ ให้เขามีความสุข รู้จักเอาแต่สิ่งที่ดี เห็นแต่ความดีจากบทเรียนที่

รับเข้ามา มันก็ยกระดับจิตใจสูงขึ้น แล้วก็เริ่มไปสัมผัสจิตเหนือสำนึก จิตเหนือสำนึกคือผู้รู้ นี่คือเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา เพราะว่าถ้าเด็กสามารถสัมผัสกับจิตเหนือสำนึกของเขาได้ เขาจะเรียนรู้ได้ด้วยตัวเขาเอง เขาจะสามารถค้นพบอะไรใหม่ๆ จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยไม่ต้องมีครูสอน ต้องรู้จักให้เด็กยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น แล้วเขาก็จะสัมผัสในส่วนนี้ เมื่อเร็วๆ นี้ผู้ปกครองพาเด็กมาส่งที่โรงเรียนสัตยาไส เรานั่งกันอยู่หลายคน ผู้ปกครองลองทดสอบเด็กต่อหน้าคุณครู “โตขึ้นเธออยากจะเป็นอะไร” เด็กอายุ 7 ขวบตอบว่า “หนูอยากจะเป็นชั้นบันได” พวกเราก็ตกใจ ครูก็ตกใจ เพราะครูไม่เคยสอนอย่างนี้มาก่อน ผู้ปกครองก็ถามต่อ “ทำไมเธออยากเป็นชั้นบันได” เด็กก็ตอบว่า “เพื่อจะได้ช่วยให้คนอื่นก้าวไปในที่สูงๆ” “โอ้โฮ เธอไม่กลัวเธอว่าจะเจ็บ คนจะเหยียบตัวเธอนะไม่กลัวหรือ” เด็กตอบว่า “การที่เราจะช่วยเหลือคนอื่น เราต้องยอมรับสภาพแบบนี้เพื่อจะได้ช่วยคนอื่น” “โอ้โฮ เด็กตอบได้ลึกซึ้งมาก” และนี่ไม่ใช่สิ่งที่คุณครูสอน คุณครูไม่ได้สอนแต่เด็กคิดได้เอง แปลกมากเลย ถ้าไปถามเด็กนักเรียนโรงเรียนสัตยาไส ก็จะได้คำตอบที่ลึกซึ้งแบบนี้ เขาฝึกสมาธิทุกวันตั้งแต่เช้า เข้าห้องพระก่อนทุกชั่วโมง จะฝึกสมาธิ 2-3 นาที ตอนเย็นฝึกอีกประมาณ 15 นาที ถึง 1/2 ชั่วโมง ฝึกสมาธิกันมาก เพราะฉะนั้นจิตใจของเขาจะยกระดับสูงมาก เขาสามารถสัมผัสจิตเหนือสำนึกของเขาได้ ผมจะขอแคยกตัวอย่างผมเองว่า ผมฝึกสมาธิตั้งแต่อายุ 15 ปี ตอนไปเรียนปริญญาเอก ผมมีวแต่เสียเวลาไปเป็นประธานต่างๆ เป็นนายกสมาคมหลายสมาคม จนกระทั่งเวลาผ่านไป 2 ปี ไม่ก้าวหน้าทางด้านวิทยานิพนธ์

วันหนึ่งผมไปนั่งในห้อง Lab หลังจากตั้งใจแล้วว่าเราจะต้องทำปริญญาเอกให้จบเสียทีก็มีภาพแว็บเข้ามา ก่อนที่ภาพนี้จะแว็บเข้ามาผมนั่งสมาธิก่อน พอจิตใจสงบเท่านั้น มันก็เกิดภาพแว็บเข้ามา ผมรู้ทันทีว่านี่เป็นเครื่องมือใช้ในการขยายคลื่นไมโครเวฟใช้ในการสื่อสาร ซึ่งไม่เคยมีใครทำมาก่อน เป็นของใหม่ ผมก็เลยนำไปสร้าง ปรากฏว่าใช้งานได้จริงๆ ก็เลยเป็นปริญญานิพนธ์เล่มเบ้อเริ่ม แล้วส่งอาจารย์ อาจารย์ก็ตกใจมาก เพราะผมจบปริญญาเอกก่อนคนอื่นๆ ในรุ่นเดียวกัน ทั้งๆ ที่ 2 ปีแรกไม่ได้ทำอะไรเลย มัวแต่ไปทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย แต่ผมก็ได้ปริญญาเอกมา ได้คำว่า ดร.นำหน้าชื่อ ได้จากสมาธิ เมื่อเรายกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เราจะสัมผัสกับจิตเหนือสำนึก ความรู้ ปัญญาจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เซอร์ไอแซคนิวตัน ไม่ได้อยู่ในห้อง Lab ไม่ได้คิดอะไรมาก ถ้าเราจะดูประวัติของนิวตัน เขาไม่ชอบเล่นเหมือนเด็กอื่นๆ ชอบไปอยู่ตามลำพัง ชอบไปนั่งหลับตาใต้ต้นไม้ วันหนึ่งเขาไปนั่งใต้ต้นแอปเปิล ลูกแอปเปิลตกลงมา “อ้อ ยูเรก้าแล้ว” ทฤษฎีที่ทำให้มนุษย์เข้าสู่ยุคอวกาศได้ ทฤษฎีของนิวตันเรื่องของแรงดึงดูดของโลก ของมวลต่างๆ เขาไม่ได้คิดอะไรมากมาย จิตใจเขาสงบ เขาอยู่ใต้ต้นแอปเปิล ลูกแอปเปิลตกลงมาแล้วมันทำให้เขาแว็บขึ้นมา รู้หมดทุกอย่าง ไอส์ไตน์เขียนไว้เลยว่าความรู้ไม่ใช่มาจากการเรียนรู้ธรรมดา ไม่ได้มาจากการเรียนหนังสือ มันมาจากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง เขาใช้คำว่า **Intuition** ก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นจากการป้อนข้อมูลจากจิตเหนือสำนึก ปัญญาตัวเอง เพราะฉะนั้นถ้าเราสามารถยกระดับจิตใจของเด็กได้ ปัญญาก็จะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้น อันนี้

ก็เป็นเรื่องที่สำคัญที่เราจะต้องสอนเด็ก ให้เขารู้จักยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ตอนที่ผมไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ก็ไปช่วยเขาสร้างยานอวกาศไวแก๊งที่ไปสำรวจดาวอังคาร ผมใช้เวลา 1 ปี พยายามคิดพยายามวิจัยว่าผมจะสร้างระบบอันหนึ่ง ที่จะช่วยบังคับยานอวกาศให้ร่อนลงแล้วไปแตะพื้นดินของดาวอังคารได้อย่างไร ผมรับผิดชอบในส่วนนั้น ระบบอัตโนมัติที่จะนำยานอวกาศไปจอดบนดาวอังคาร ไม่เหมือนกับยาน ที่ส่งไปเมื่อเดือนกรกฎาคม เขาให้หล่นตุ้มลงไปโดยมีตุ้มลมป้องกัน แล้วแดงเหมือนฟุตบอลแล้วค่อยๆ หล่นลงไปไหม แต่อันนี้ทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะมันมีเครื่องไม้เครื่องมือมากกว่า มันมีห้อง Lab ซึ่งให้แดงแบบนั้นไม่ได้ ต้องให้ค่อยๆ ลงแล้วไปจอด หลังจากปีหนึ่งคิดไม่ออก ผมเลยบินขึ้นไปอยู่บนยอดภูเขา นั่งสมาธิอยู่บนภูเขา 5 วัน จิตใจสงบ ไม่คิดถึงยานอวกาศ ไม่คิดถึงอะไรเลย พอจิตนิ่งเท่านั้นปัญญาเกิดรู้ขึ้นมาเฉยๆ ว่าจะต้องสร้างอย่างไร แล้วก็เลยลงมาสร้าง มันก็ใช้ได้จริงๆ ทำให้อยานอวกาศไวแก๊งสองลำไปลงบนดาวอังคารได้ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1976 21 ปีที่แล้ว

นี่แหละครับ เราต้องสอนเด็กของเราให้รู้จักสัมผัสกับจิตเหนือสำนึกให้ได้

เวลาเหลือเล็กน้อย ผมจะฉายสไลด์ แล้วเพิ่มเติมขณะที่ฉายสไลด์ เพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่ที่ลำนาทรายณ์ ผมกำหนดไว้ว่าเราต้องตั้งอยู่ในที่อากาศบริสุทธิ์ มีน้ำไหลตลอดเวลา มีภูเขาด้วย เพราะต้องการสร้างบรรยากาศส่วนป่ามาปลูกที่หลัง เด็กๆ ของเราช่วยกันปลูกต้นไม้เป็นแสนต้น ในบริเวณของโรงเรียน เราโชคดี ที่ได้บริเวณโรงเรียนถึง

300 ไร่

ภาพสไลด์ต่างๆ

- ภูเขาายากะตา
- แม่น้ำป่าสัก
- เขิงเขา ตึก โรงเรียน อาคารต่างๆ
- อาคารเรียน ออกแบบโดยสถาปนิกที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย

ไทยคือ ดร.สุเมธ พี่ชายผมเอง

- ข้างในปลูกต้นไม้ไว้สวยงาม
- อาคารเรียนของเรา ไม่เหมือนอาคารเรียนของโรงเรียน

ทั่วไป เพราะเราต้องการให้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เป็นที่ที่เขาอยากจะเรียน ที่เขาอยากจะสนุกอยู่ที่นั่น

- ต้นไม้เหล่านี้โตขึ้นมาแล้ว
- เด็กของเราจะแผ่เมตตาให้ต้นไม้อยู่เรื่อยๆ ต้นไม้เลยโต

เร็ว

- ทุกเช้าเด็กตื่นตีห้าครึ่ง แล้วเข้าห้องพระ เป็นโรงเรียนประจำ จึงสามารถสอนเด็กได้มากมายหลายอย่าง

- เด็กจะจุดธูปเทียน แล้วเริ่มสวดมนต์ภาวนา นั้นเป็นครูชาวอังกฤษ เขามาช่วยสอนที่โรงเรียน

- เด็กจะสวดมนต์ การสวดมนต์ของเรา เราจะใช้เทคนิคของการใส่ข้อมูลเข้าไปในจิตใต้สำนึกด้วย เพราะว่าเราคิดอย่างไรเราก็เป็นอย่างนั้น เราจึงมีการนำว่า ต่อไปนี้ เราจะขยัน เราจะตั้งใจเรียน เราจะประสบความสำเร็จ เราจะอะไรก็ได้ เพื่อจะได้ช่วยค่อยๆ เปลี่ยนชีวิตของเด็ก

- นี่เป็นเด็กมุสลิม ช่วงทำพิธีทางศาสนา เด็กมุสลิมก็จะทำ

ละหมาดของเขา หันไปทางเมกกะ

- แต่พอนั่งสมาธิ เด็กมุสลิมก็นั่งสมาธิได้ ผู้ปกครองยินดี ไม่มีปัญหาอะไร เพราะว่าไม่ใช่เป็นพิธีกรรมทางศาสนา แต่เป็นเรื่องของการยกระดับจิตใจ

- เด็กจะนั่งสมาธิทุกเช้า ทุกเย็น และก่อนเริ่มเรียนหนังสือ ทุกชั่วโมง

- เข้าแถว ไปห้องอาหาร รับประทานอาหาร

- นี่คือโรงอาหารของเรา ที่เราสร้างขึ้นมา

- ก่อนที่จะเริ่มรับประทานอาหาร เด็กก็สวดมนต์อีก การสวดมนต์นี้เป็นการขอบคุณคุณพ่อ-คุณแม่ คุณครู อาจารย์และขอบคุณคนที่ทำอาหารให้เรารับประทาน ขอบคุณธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ให้มีอาหารรับประทาน ขอบคุณทุกสิ่งทุกอย่าง

- หลังจากสวดมนต์แล้วก็จะเริ่มรับประทานอาหารกัน

- เราจะมีพิธีรอบเสาธง ให้เด็กยืนรอบๆ เสาธง เราจะให้คำสอนต่างๆ มีแต่ความคิดดีๆ อยู่เรื่อยๆ ที่เราให้กับเด็ก

- เด็กจะอ่านหนังสือต่างๆ ด้วยความสนใจ

- ขณะนี้มีเด็กนักเรียน 124 คน มีนักเรียน 20 กว่าคนต่อชั้นเรียน ไม่มาก เพราะว่าเราไม่ต้องการให้มีเด็กมากเกินไป เราไม่เก็บค่าเล่าเรียน ทุกอย่างเรียนฟรี เราถือว่าการศึกษาต้องเป็นการศึกษาที่ให้เปล่า เราจะไม่เอาเปรียบผู้ปกครองแม่แต่น้อย เราต้องให้อย่างเดียว เพราะฉะนั้นหลายคนเสียสละที่จะช่วยกัน เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียน เด็กเหล่านี้มีทั้งคนจน คนรวยเท่าเทียมกันหมด เราไม่คิดว่าเด็กจะมาจากพื้นฐานอะไร

- ก่อนที่จะเริ่มเรียน จะให้เด็กสวดมนต์ แล้วนั่งสมาธิ
- คุณครูสอนภาษาอังกฤษเก่งมาก สอนธรรมชาติได้ดีมาก
- การเรียนของเรา ไม่ได้นั่งอย่างนี้อย่างเดียว ความจริงสนุกสนานมาก มีการเล่นเกม เล่นิทาน

- คุณครูคนหนึ่ง ผมถามเขาว่าปีที่แล้ว เล่นิทานไปกี่เรื่อง เขาบอกว่า เล่นไปสองพันเรื่อง เด็กชอบนิทานมาก เพราะฉะนั้นเราจะใช้นิทานค่อนข้างจะมาก

- เนื่องจากว่าเรามีป่าไม้อุดมสมบูรณ์มาก เราจะให้เด็กเข้าไปเรียนรู้จากธรรมชาติ เขาจะไปสังเกตดูแมลง ดูสัตว์ ดูนกดูต้นไม้ดูอะไรต่างๆ เขาจะจดจำทุกอย่างไว้ พยายามเรียนรู้ พอเห็นอะไรเขาจะมองในแง่ดี คือเห็นธรรมชาติในสิ่งเหล่านั้นด้วย แล้วเราจะมาซักถามเด็กว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง ได้เห็นธรรมชาติอะไรบ้าง

- เขาจะปลูกต้นไม้ ที่สวนผัก ด้วยตัวเอง พอปลูกต้นไม้เสร็จเขาก็จะยื่นแม่เมตตาให้ต้นไม้ ช่วยให้ต้นไม้ได้เจริญเติบโตเร็วขึ้น

- ข้างๆ โรงเรียนมีวัด เราจะพาเด็กไปเข้าวัดเป็นประจำไปทำบุญ ไปฟังเทศน์ เราพยายามให้เขาสัมผัสกับพุทธศาสนาให้มากๆ เราพาไปทัศนศึกษา พาไปดูสถานที่ต่างๆ ตลอดเวลาคุณครูจะช่วยชี้แนะ ใส่คุณธรรม ใส่บทเรียนเข้าในทุกอย่างที่เขาเห็น แล้วเราก็จะสอนไปด้วย เพราะเราต้องการสอนเด็ก

- แถวจังหวัดลพบุรี มีสถานที่โบราณเยอะ
- ผมจะพาเด็กขึ้นไปภูเขาน้อยมากเลยครับ แล้วเราจะไปนั่งสมาธิกัน

- นี่คือเขายายกะตา เราจะไปนั่งสมาธิกัน แล้วแม่เมตตา

จากบนเขา

- นี่ครับเด็กทุกคนจะชอบมาก เขาลองนั่งสมาธิสนุกมาก เพราะมันทำให้สงบ ทำให้สบาย

- เด็กคนนี้ เล่นหมากรูกเก่งมาก อายุ 6 ขวบเองตอนอยู่ ป.1 เล่นหมากรูกกับผม ผมเหงื่อแตกเลย ผมเคยเป็นแชมป์สมัยที่ผมอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ชนะแชมป์ของนิวซีแลนด์แชมป์ของหลายประเทศ เด็กพวกนี้เก่ง นี่เป็นหมากรูกฝรั่ง ผมสู้เต็มที่ ไม่ได้ยอมแพ้ เด็กคนนี้ผมยังชนะเขาได้ แต่เล่นกับเด็กอีกคนผมแพ้แพมา 3 ครั้งแล้ว

- เด็กข้างขวานี้ตอนมาอยู่ที่โรงเรียนเป็นเด็กที่เกเรที่สุด จะเตะคนนั้น คนนี้ ไม่ยอมเข้าห้องเรียน ครูใช้วิธีเล่านิทานเด็กๆ เด็กคนนี้ก็มาแอบฟัง แล้วเราก็ร้องเพลง เล่นเกม ในที่สุดหลังจากสองอาทิตย์ผ่านไป เด็กคนนี้ก็มาขอบคุณครูขอเข้าห้องเรียน คุณครูก็ดีใจและรับต้อนรับ

หลังจากนั้น เด็กคนนี้ชีวิตเปลี่ยนหมด กลายเป็นเด็กที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือ เป็นผู้นำ นี่เขาเล่นหมากรูกอยู่กับผม

- ช่วงที่มีสุริยุคราส เราสอนให้เด็กสร้างอุปกรณ์ต่างๆ
- กำลังสังเกตดวงอาทิตย์อยู่ มองเงาใต้ต้นไม้
- นี่เด็กสร้างขึ้นเอง แวนสำหรับส่องดูดวงอาทิตย์อย่าง

ปลอดภัย

- มีเด็กคนหนึ่งสร้างกล่องเล็กมาก แต่ข้างในมีกระจกซึ่งสะท้อนกลับไปกลับมา และเห็นภาพของดวงอาทิตย์ใหญ่มากข้างในกล่อง ผมยังแปลกใจว่าเขาคิดได้เก่งมาก ออกแบบได้เก่งมาก

- เด็กเล่นฟุตบอล พ่อคุณครูจะสอนฟุตบอล อย่าลืมว่าเราสอนเด็ก ไม่ได้สอนฟุตบอล จะเรียกเด็กมาแล้วบอกว่าเรามีลูกฟุตบอล เราจะไม่เก็บไว้คนเดียว เราจะริบผ่านไปที่คนอื่น ผ่านกันไปผ่านกันมา เราต้องสามัคคีกัน เราต้องทำงานเป็นทีม เหมือนกับชีวิตของเรา เราอยู่ในสังคมก็เหมือนกับทีมฟุตบอล เราจะเห็นแก่ตัว มีอะไรเก็บไว้ใช้คนเดียวไม่ได้ เราต้องเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เราต้องแบ่งกัน มีอะไรก็แบ่งให้คนอื่น เหมือนกับการเล่นฟุตบอล เมื่อเราสามัคคีกัน สังคมของเราก็จะเจริญ เราจะกลับมาที่ชีวิตของเด็กตลอดเวลา เราแทรกตลอดครับ

- ว่ายน้ำ เด็กของเราทุกคนว่ายน้ำเก่ง เพราะเรามีแม่ น้ำอยู่ข้างๆ

- สระว่ายน้ำเล็กๆ เพราะเราต้องการฝึกให้เด็กของเราเก่ง

- การว่ายน้ำ เราก็แทรกคุณธรรมเข้าไปตลอดเหมือนกัน

- เด็กจะชอบว่ายน้ำในแม่น้ำมากกว่า เราพาไปแม่น้ำป่าสัก ตอนนี้น้ำไหลไม่แรงมาก

- เด็กสนุกมากในแม่น้ำ

- เด็กจะรำเริง แจ่มใส ตอนที่คุณหมอบอกคุณศิลป์ เป็นรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข คุณหมอบอกว่าเยี่ยมโรงเรียน คุณหมอบอกว่าเด็กโรงเรียนนี้ไม่เหมือนเด็กโรงเรียนอื่น คือเด็กจะยิ้ม แจ่มแจ่มใส มีความสุข เขามีความสุขจริงๆ เขาอยากจะได้เรียนชั่วโมงที่ชอบมากที่สุดคือ ชั่วโมงจริยธรรม เด็กโรงเรียนอื่น เด็กจะเบื่อไม่ชอบชั่วโมงจริยธรรม แต่ที่โรงเรียนนี้เด็กจะชอบมากที่สุด เราใช้นิทาน เราใช้เพลง เราใช้เกม

- เด็กเล่นละคร เราสอนเด็กว่า เมื่อเล่นละครเสร็จ เรา

จะลงจากเวที เราจะไม่เป็นอย่างที่แสดง เวลาเราแสดงเราอาจมีความทุกข์ เราอาจมีความสุข เราอาจมีปัญหาลุปสรรค พอเราลงจากเวที สิ่งเหล่านี้ก็จะหายไปจากตัวเรา เช่นเดียวกันในชีวิตของเรา เราอาจจะมีปัญหา เราอาจจะมีอุปสรรค มีอะไรต่างๆ พอสิ้นวันเราปล่อยวางให้หมดเลย อย่าให้มันมีอิทธิพลต่อเรา เหมือนกับนักแสดงบนเวที

- เราจะแทรกคุณธรรมเข้าไปด้วย แสดงที่ลำนำรายณ์
- ท่านประธานกรรมการการศึกษา ของสภาผู้แทนราษฎร มาเยี่ยมโรงเรียนครับ แยกผู้ใหญ่มาเยอะมาก มีรัฐมนตรีมาหลายคน
- ท่านทูตอินเดียมาเยี่ยม
- ท่าน รมช.ศึกษา ท่านอดิศร มาเยี่ยม ท่านชอบมาก
- มีคนต่างชาติมาเยี่ยมจากทั่วโลก เด็กของเราจะยิ้มแย้มแจ่มใสต้อนรับเป็นอย่างดี
- ท่านรองผู้ว่าฝ่ายการศึกษาของ กทม.สมัยที่แล้ว มาเยี่ยมเราและขอร้องให้เราอบรมครูให้ท่าน ท่านส่งครู กทม. มาอบรมที่โรงเรียน 3 รุ่นด้วยกัน
- มีการอบรมครู
- ครูมาพักที่โรงเรียนได้ 60-70 คน อาหารการกินฟรีทุกอย่าง เรายินดีต้อนรับ

นี่คือแนวทางที่เราใช้ในโรงเรียน และเป็นเรื่องที่เราจะต้องฝึกอบรมเด็กเพื่อให้เขาเผชิญหน้ากับศตวรรษที่กำลังจะเข้ามาสู่เราจริงๆ ยังมีอีกมาก ที่ผมไม่สามารถมาพูด มาคุย เพราะว่าถ้าเราเข้าสู่รายละเอียดว่า เราอบรมครูได้อย่างไร ต้องใช้เวลาอีกมาก สำหรับวันนี้ก็พอสมควรแก่เวลา ผมกำลังจะมีหนังสือออกมาเล่ม

ขอขอบคุณ

ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา วิทยากร
รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
รศ.ชูศรี วงศ์รัตน์ะ ถอดคำบรรยาย
คุณชำนาญ แสงแก้ว ประสานงานการผลิต
คุณกรกมล ศรีเดือนดาว เอื้อเฟื้อภาพปก

